

HONISMERTETŐ LAP.

SZERKESZTI:

RADNÓTI DEZSŐ

E. K. E.-FŐTITKÁR.

ELŐFIZETÉSI ÁRA 10 KOR. — TAGOK INGYEN KAPJÁK.

TAGDIJ ÉVI 6 KORONA.

MEGJELENIK IDŐKÖZÖNKÉNT ÉVENTE 12 SZÁMBAN.

KIADJA
AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET.
KOLOZSVÁR.

E számunkhoz az „Erdély népei“ 2-ik számát mellékeljük.

Tartalom:

1901 »ERDÉLY« 11—12. SZÁM.

Lap

- Déchy Mór*: Védekezésül. 89—91.
Fahn Károly: Turistailag elhanyagolt vidék. 91—92.
Czárán Gyula: Uti vázlatok Móczopotámiából.
 VII. A Fehérkő (Piatra Alba) a Vigyázón. 92—93.
Radnóti Dezső: Székely kongresszus: Nyilatkozatok a kongresszusról. — A beérkezett javaslatok tárgyi csoportosítása. — A kongresszus szakosztályai és tetelei. — Az E. K. E. átiratai. 93—97.
Különfélék: Védőnk üdvözlése. — *Egyesületi élet*. A központ köréből: A választmány évi jelentése — Az E. K. E. közgyűlése. — Az E. K. E. választmányi gyűlése. Az

osztályok köréből: A székesfővárosi osztály gyűlése. — Az E. K. E. és az Angolok. — Az angolok köszönete. — Könyvesház: A szász Kárpát Egyesület évkönyve. 97—104.

1991.

»ERDÉLY NÉPEI.«

2-ik SZÁM.

Lap.

- M. Gy.*: A népviseleti muzeum Bozenban. 17.
Szente Gábor: Udvarhelymegye. 18—24
Versényi György: Bethlehemes játék. 24—25.
Több írótól: Erdélyi határ- és helynevek 26—31.
Néprajzi tarkaságok: Kőmives Kelemen. — Verses levelek, névnap-i köszöntők. 31—32.

Az E. K. E. kiadványai.

Kaphatók az E. K. E. főttkári hivatalában Kolossvárt.

	K. fil.		K. fil.
1. Erdély 1892. évf. Szerk. Radnóti Dezső Ára	6.—	26. Kirándulás a Negojra. Irta Szádeczky Lajos dr.	—20
2. „ 1893. évf. Szerk. Veress Endre Ára	6.—	27. A hazai örménység jövője. Irta Merza Gyula.	—20
3. „ 1894. évf. Szerk. Gyalui Farkas dr. Ára	6.—	28. Tusnád. Irta Hankó Vilmos dr. (Elfogyott.)	
4. „ 1895. évf. Szerk. Gyalui Farkas dr. Ára	6.—	29. A marosujvári sóhányák. Irta Bikfalvi K. dr. (Elfogyott.)	
5. „ 1896. évf. Szerk. Radnóti Dezső Ára	6.—	30. Világszép Erdély. Irta Hankó Vilmos dr. (Előkészítés alatt)	
6. „ 1897. évf. Szerk. Radnóti Dezső Ára	10.—	31. Erdély néprajza. Irta Hermanu Antal dr. (Előkészítés alatt)	
7. „ 1898. évf. Szerk. Radnóti Dezső Ára	10.—	32. Hunyadvármegyei kalauz. Irta Téglás Gábor (Előkészítés alatt)	
8. „ 1899. évf. Szerk. Radnóti Dezső Ára	10.—	33. Erdélyi kalauz. Szerkesztette Radnóti Dezső. Ára	6.—
9. „ 1900. évf. Szerk. Radnóti Dezső Ára	10.—	34. A fürdők helyes berendezése és az ásványvizek okszerű kezelése. Irta Hankó Vilmos dr.	2.—
10. Székelyföld. Irta Hankó Vilmos. 115 képpel füzve 7 kor., kötve	10.—		
11. Brassómegeyi úti-kalauz. Irta Mészely Lajos	10.—		
12. Udvarhelymegeyi útikalauz. Irta Molnár K. és Vajda E. dr.	—60		
13. Kolozsvári kalauz. Szerkesztette a kolozsmegyei választmány.	1.—		
14. Milyen ásványvizet igyunk? Irta Hankó Vilmos dr.	—40		
15. Képek az Andrassy-havasokból. Irta Pálffy Mór dr.	—40		
16. Erdélyrészi fürdők és ásványvizek leírása. Irta Hankó Vilmos dr. (Elfogyott.)			
17. Emke útikalauz. (Elfogyott)			
18. Hegyek kultusza Erdély népeinél. Irta Herrmann Antal dr.	—20		
19. A kalotaszegi és erdélyi magyarságról. Irta Fankó János dr.	—20		
20. Kárpát emlékkönyv. Szerk. a kolozsmegyei választmány	—20		
21—22. Az Andrassy-havasokról. Irta Szádeczky Lajos dr.	—20		
23. Radna-Borberek ismertetése. (Ingyen.)			
24. A kovásznai fürdő. Irta Hankó Vilmos dr. (Ingyen.)			
25. Erdély helynevei. Irta Márki Sándor dr.	—20		

Idegen nyelvű kiadványok.

Német nyelven.

1. Die Bäder und Mineralvasser der erdelyer (siebenbürgischer) Landestheile Ungarn's. Irta Hankó Vilmos dr. Ára füzve 6 kor., kötve
 8.— |

Angol nyelven.

2. Székelyföld. Irta Hankó V. dr. (Fordítja Browning E. Sajtó alatt.)
 |

Oláh nyelven.

3. Unde sa petrecem vara. Irta Hankó V. ...
 1.— |

Színes akvarell képek.

1. Gyilkos-tó (Csikvárm.) Ára
 3.— |

2. Remetei sziklaszoros. (Alsó-Fehérm.) Ára
 3.— |

Az E. K. E. kiadványai Budapesten az Eggenberger-féle (Hoffmann Alfréd) könyvkereskedésben kaphatók.

Irodalom.

Irodalmi esemény. A magyar litteratura hivi ez idő szerint alig beszélnek másról, mint arról a hatalmas vállalatról, amely a *Légrády testvérek* kiadásában most indult meg. A 200 füzetre, vagyis tíz kötetre rugó irodalmi mű, amelynek első füzeit már szétküldték, Brehm Alfréd „Tierleben“ című korszakos nagy művének magyar kiadása. Ezt a művet, amely Németországon kívül is óriási feltűnést keltett, a magyar kiadócég nem egyszerű fordításban adja a közönségnek. A magyaros átültetés eszközlői a tudomány mai színvonalához s a hazai viszonyokhoz alkalmazzák, ami azt jelenti, hogy a most megindult magyar kiadás a Brehm-féle mű összes eddig megjelent kiadásoknál értékesebb lesz, mert az évek folyama alatt az eredeti munka némely része elavult. Az újabb megfigyelésekkel s a hazai adatok felhasználásával bővített magyar Brehm olyan teljes mű lesz, amelyhez hasonló egy művelt nemzet nyelvén sem jelent meg. Ez a vállalat mind arányaira, mind eszközeire nézve a legnagyobb természettudományi mű, amely magyar kiadásban napvilágot látott. Illusztrálja ezt nemcsak az, hogy tíz vastkos kötetből fog állani, de az is, hogy a rendkívül becses szöveget 1800 művészi kép magyarítja, hogy 80 fekete nyomatu műlap és 100 színes nyomatu műmelléklet járul hozzá. A mű czime: „Az állatok világa.“ Szerkesztője *Méhely Lajos*, a magyar tudományos akadémia és több külföldi tudományos társulat levelező tagja. Munkatársai *Chernel István*, *Csiki Ernő*, *Kohaut Dezső* és *dr. Rétz István*, akik a szakirodalom legkiválóbb művelői. Hogy „Az állatok világa“ mennyire fölkelte maga iránt a figyelmet s hogy azt mily értékesnek tartják, az is bizonyítja, hogy *Wlassics Gyula* és *Darányi Ignác* miniszterek a művet körrendeletben ajánlották. A megjelent első füzetben a majmokról van szó. A majomvilág rendkívül érdekes leírása kezdődik benne, oly élénken, és oly színesen, hogy a laikusnak is gyönyörűségére szolgál. Ez az első füzet hű képét adja az egész munkának és mindenkit meggyőzhet arról, hogy *nemcsak tanulságos, de érdekes mű lesz*, mert hát „Az állatok világa“ a legjobb példa arra, hogy a tudományt, hogy lehet népszerűsíteni. A magyar *Brehm* kétféle kiadásban fog az olvasó közönség elé kerülni, u. m. bekötött és füzetes kiadásban. A bekötött kiadás első kötete 1901. január hó folyamán jelent meg. Ezentúl minden további félév egy-egy újabb kötetet fog a könyvpiacra hozni s így öt év lefolyása alatt a 10 kötetből álló mű teljesen be lesz fejezve. *Minden kötet 18 koronába fog kerülni*, az egész 10 kötet ára tehát díszes félbőr-kötésben *180 korona*. Az egész mű 200 füzetből fog állani, melyeknek ára *80 fillér* lesz; a díszes bekötési tábla *3 koronáért* lesz kapható. A bekötés háta finom chagrínbőrből készül, gazdag aranyozással; a bekötés táblája tartós vászomból való. Nagy súlyt vetnek az ízlésre, szépségre és tartósságra. Az első füzetek már ez év október havában kerültek a könyvpiacra és azontúl havonta 3—4 füzet jelent meg, átlag egy-egy heti

időközökben. A füzetes kiadás semmi esetre sem fog több, mint 200 füzetre terjedni. Mutatványfüzetet és tájékoztatót a kiadóhivatal ingyen és bérmentesen küld.

A Magyar Nyelőr megint érdekes dolgokat tudakol nyelvünk barátaitól. A most megjelent februári füzetben a következő kérdéseket intézi hozzájuk:

1. Használja-e nép mindenütt az egyes évszakszoknak ilyenforma megjelöléseit: *kis télen, fűhegyen, szőlőmetszéskor* stb., továbbá a napszakoknak ilyen neveit: *juhászdél, kisdél, kenyérbéd, szántóébed. fahegy tájban, fészken ül v. ághegyen a nap* stb.?

2. Minő csillagneveket emleget a nép?

3. Előfordul-e valahol a *jávorfaj, juharia v. iharfa* valami vonatkozásban az eljegyzéssel v. házassággal?

4. Hogyan, milyen jelentéssel használja a nép a *nyíl, ív, íj, ideg, tegez, puzdra* szokat?

5. Mond-e a nép (s milyen értelemben) ilyen alakú főneveket s mellékneveket: *ránciga, huziga, tasziga, fumiga, kandika, kornyika, kajaba, agyabugya*?

6. Járnak-e még népünk közt ezek a szók: *osztály, veszély, aszály, dagály, apály, segély, akadály, lapály* stb.?

7. Népies szó-e a *hevenyész, hevenyéz* ige?

8. Mondja a nép valahol: *gyógyszer, gyógyszer-tár, gyógyszerész, lőszér, lőpor, laktanya, játszma, czipész, gazdász, ujonc, tegyenc, tanonc, lelenc, pincér, közeg, függöny*? Ha pedig nem, mit mond helyettük?

9. *Menyezet, menyezétes-e* vagy pedig *mennyezet, mennyezétes*? s mit jelentenek e szók a népnyelvben?

10. *Csöngettyű, pörgettyű, szivattyú*? vagy *pörgettyű, csöngettyű, szivattyú*? — és hol divik *fogattyú* helyett *fogaté, kopoltyú* helyett *kopóté*; továbbá *csurgaté, tapogaté* stb. eff.?

Minden kérdésre való feleletet külön nyolczadivóra tessék írni!

Versenyen kívül áll a *Pesti Hirlap*, mely most már 23-ik évébe lépett, nem egy tekintetben. Elismerően legelső íróink tartoznak munkatársai közé; kétségbevonhatatlanul legnagyobb terjedelme, legbővebb tartalma van; legtöbb kedvezményt nyújt előfizetőinek s vannak más lapokban meg nem található rovatai is. Az új esztendőre regényt jelent be *Jókai Mórtól* (mely már be is fejeződött), *Werner Gyulától*, *Abonyi Árpádtól*; hosszabb elbeszélést *Mikszáth Kálmántól*, *Gárdonyi Gézától*. Rendes tárczaírói a lapnak: *Jókai Mór*, *Mikszáth Kálmán*, *Tóth Béla*, *Gárdonyi Géza*, *Murai Károly*, *Kenedy Géza* (*Quintus*), *Ambrus Zoltán*, *Kóbor Tamás*, *Bede Jób*, *Kézdí-Kovács László*, *Tömörkény István*, *Homok*, stb. A *Pesti Hirlap* hirneves *Esti leveleit* *Tóth Béla*, krónikás verseit *Kozma Andor*; a Szerkesztői üzeneteket (napi rovat) *Kenedy Géza* írja; a sakkrovatot *Maróczy Géza*, a világhírű magyar sakkmeister vezeti. S a kitűnő tartalomhoz járulnak a külön kedvezmények. Az előfizető minden hónapra kap egy kis jegyzéknaplót (naptárrészlet és följegyzésre való űrlapokkal); karácsonyra ajándékkul kapja a *Pesti Hirlap* nagy képes naptárát, mely már az idén is megjelent gazdag tartalommal, díszes kiállításban; végre féláron rendelheti meg a *Győri Ilona* által kitűnően szerkesztett *Párisi Divat* cz. divatlapot. Bátran el

Az E. K. E. kiadványai Budapestén az Eggenberger-féle (Hoffmann Alfréd) könyvkereskedésében (Ferencziek-tere 2. sz.) kaphatók.

mondhatja hát magáról hazánk e legelterjedtebb lapja, hogy versenyen kívül áll. Megrendelhető a kiadóhivatalnál (Budapest, V., Váci-körút 78. sz.) egy óra 2 kor. 40 fillér, 2 óra 4 kor. 80 fillér, 3 óra vagyis negyedévre 1 korona előfizetési áron; a Párisi Divattal együtt negyedévre 9 korona.

Déryné naplója. Megjelent Déryné híres naplója, Singer és Wolfnerék kiadásában. A híres magyar művész nő lebilincselő közvetlenségével, mímezés-hámozás nélkül írja le benne regényes életét és egyúttal érdekfeszítő képet ad az akkori Magyarországról társaséletéről. *Déryné naplója* tehát nemcsak valóságos átélt regény, hanem becses ereklye és kortörténet is. A napló füzetben jelent meg, egy-egy füzet ára 50 fillér. — Megrendelhető minden könyvkereskedésben, valamint a kiadónál Singer és Wolfner Budapest.

Technologiai lapok. Ennek a gépészeti, elektrotechnikai és ipari szakfolyóiratnak február 14-én kelet, XIII-dik évf. 3-ik száma a következő tartalommal jelent meg: Elektrotechnikai vázlatok a párisi világkiállításról. (Folytatás.) Weyde J. F. — Bécs, Berlin, Hamburg és Budapest vízműveiről. (Vége.) — Egyes közlemények. — Üzleti hírek. — Állás-közvetítő-, eladási- és vételi rovat. — Hirdetések.

Mindazoknak, akik a gépészeti és elektrotechnikai ismeretek és tevékenység iránt érdeklődnek és a hazai műszaki irodalomnak fejlődését pártolni hajlandók, ezt a kiváló hazai szakfolyóiratot, melyet Taborsky Ottó, a m. kir. technologiai iparmúzeum igazgatója szerkeszt, a legmelegebben ajánljuk. Mutatványszámot a kiadóhivatal (Budapest VII., Eger-utca 8. sz.) kívánatra ingyen küld.

Párisi Divat. Most lépett a VII-ik évfolyamba a Párisi Divat, mely a legrövidebb idő alatt is nélkülözhetlenné válik mindazon hölgyeknek, kik tartanak valamit arra, hogy igazán az elegáns, választékos párisi ízlés szerint öltözködjének s ne a berlini, bécsi ízléssel meghamisított képek nyomán. A *Párisi Divat* a legnagyobb párisi műtermek mintaruháit *jénypérfelvétel*ek nyomán közli, utasítást adva czikkei, szabásmintái által a legnehezebb ruhadarabok olyan kisabására és összeállítására nézve is, hogy az olyan legyen otthon készítve is, mint a párisi modell. A divat-ujdon-

ságok rögtöni megismertetése s a szerkesztőség közbenjárása a *legjobb* és *legolcsóbb* bevásárlásra segíti rá a hölgyeket, úgy a ruhaneműek, mint kézimunkák s más egyebekre nézve. A lap czikkei a divat, a kézimunka, társasélet, konyha, illem, szépségápolás, háztartás, lakásberendezés, vendégfogadás dolgaiban adnak praktikus tanácsokat; az egyre nagyobb mérvet öltő szerkesztői levelezés szintén az olvasók érdekeit szolgálja. Regény-melléklete, — mely alakjánál fogva díszes nagy kötetbe köthető — a legkiválóbb francia regényírók műveit adja. A regényiven kívül szabásív és havonként színes divatkép is van a laphoz mellékelve. A Párisi Divat az egyedüli magyar divatlap, mely hetenként jelenik m.g. A Párisi Divat előfizetési ára egy évre 16 kor., félévre 8 kor., negyedévre 4 kor. A Pesti Hirlappal együtt egy évre 36 kor., félévre 18 kor., negyedévre 9 kor. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal (Budapest, V., Váci-körút 78.)

Vadászat és Állatvilág ez évi első száma Parthay Géza szerkesztésében következő érdekes tartalommal jelent meg: Hetvényi Géza: Állatvilág a laboratóriumban. Dorning Henrik: A Csonttollú madár. Vlachovics Auxentius: Valami a füzikekről. Kardos Árpád: Egy egyszerű de jó aqarium; A hangyák és rabszolgáik. Főnagysz. József: Vadász csalafintaságok. Bársony István és ifj. Bartal Aurél: Még valami a nyulról. Báró Born Frigyes: A kitorék ebek idomításáról. Szálkásszörű foxterrier szoka. Bala y Bódog: A damaszt és acél, mint fegyvercsőanyag. A kis vízi csibe. Az országos ebtenyésztő egyesület felhívása. Az ideai tenyészvizsla, foxterrier és tacskó versenyek. A lap tiszteletbeli főmunkatársa: Bársony István; az ebtenyésztési részt Buzzi Géza Félix vezeti. A *Vadászat és Állatvilág* évi előfizetési ára 4 ft. Mutatványszámot ingyen küld a lap kiadóhivatala Budapest, VII., Rottenbiller-utca 30. sz.

Szárnyasaink. Illustrált baromfi, galamb tenyésztési szaklap. Szerkeszti: Parthay Géza. Ezen évfolyamában XVI. évfolyamába lépett. Ezen egyedüli magyar nyelvű baromfi tenyésztési szaklap évi előfizetési ára 4 ft. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal, Budapest, VII., Rottenbiller-utca 30. sz.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület kiadásában Kolozsvárt megjelent és kapható:

Erdélyi Kalauz.

Utmutató Magyarország erdélyi részében.
Szerkesztette: **Radnóti Dezső.**

A piros vászonba kötött munkának ára: tagoknak **4 korona**, nem tagoknak **6 korona**.

Az E. K. E. iparcikkek megrendelhetők a következő cégeknél:

E. K. E.-pezsgő Belatini Brann A. pezsgőgyárosnál, Budapest Üllői-ut 60.

E. K. E.-rum Gottschlig Ágoston cs. és kir. udvari szállító Budapest, (Kőbánya, Felső-vaspálya-u. 33.

E. K. E.-gyújtók Unió magyar általános gyufagyár r. t.-nál Budafok.

E. K. E.-erősítő. Szilágyi Eleonóra likör gyárában Kolozsvárt.

E. K. E.-kolalikör. Ugyanott.

ERDÉLY

HONISMERTETŐ LAP.

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET KIADÁSA.

X. évfolyam.

Szerkeszti: RADNÓTI DEZSÓ.

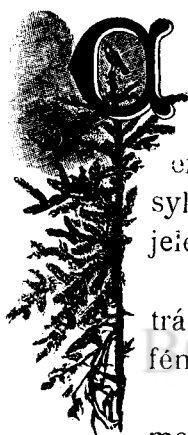
Kolozsvár, 1901. 11—12. szám.

Védekezésül.

— Külföldi magyar válasz egy magyarellenes külföldinek. —

Irta: **Déchy Mór,**

több európai alpesi egyesület tiszteleti és rendes tagja.

Svájczai Alpesi Klub 1900-ki XXXV. évkönyvében *Nippold* W. K. dr. tollából »Hegyi kirándulások az erdély-romániai Kárpátokban (transylvániai Alpokban)« című cikkely jeient meg.

A cikkelyhez többrendbeli illusztráció volt mellékelve, melyek az én fényképfölvételeim után készültek.

Ezeknek az illusztrációknak a melléklése tudtomon kívül történt és az azoknak alapjául szolgáló kliséket, negatívumokat és pozitívumokat *Nippold* dr. ur rendelkezésére nem bocsátottam. Azonban a Sv. Alp. Klub fönntemlitett évkönyvének előszavában annak a szerkesztősége a nagyszombati Siebenbürgischer Karpathen Verein főtitkárának, *Sigerus* Emil urnak a »kárpáti képekért« köszönetet mond, úgy hogy én a *Nippold* dr. ur cikkelyének illusztrálására szolgáló képek átengedése ellen kifogást se tehettem volna, miután *Sigerus* ur tudva, hogy fölvételeim bármikor is rendelkezésre állanak, a hol csak a mi Kárpát-világunk remek tájszépségei ismeretének a terjesztéséről van szó, teljesen intenczióim szerint járt el és hozzájárulásomról előre biztos lehetett.

Ez a körülmény azonban az *Erdély* olvasói előtt nem ismeretes, és annak a föltevésnek a lehetősége forog fenn, mintha *Nippold* dr. urnak a képeket én bocsátottam volna rendelkezésére vagy hogy *Sigerus* ur ebben az esetben az én külön megadott beleegyezésem értelmében járt el, és végül kiváltképpen arra a föltevésre enged következtetni, hogy én szer-

zőt és cikkelyét, melynek az illusztrálásánál közreműködtem, ismerem avagy legalább is hogy a cikkely tartalmáról tudomásom lett legyen.

A kettő közül egyik sem áll, sőt ha igaz volna, most a mikor a cikkely előttem fekszik, nagyon is kellemetlenül érintene.

Tehát egyenesen kényszerítve vagyok ezeket a védekezésül szolgáló sorokat egy, mint fönntebb említém, mindinkább valószínű fölfogás ellenében nyilvánosságra hozni, mintha ezen cikkely tartalmát ismertem volna, mely nemcsak a Kárpátokba tett hegyi kirándulások vázolására szoritkozik, hanem a magyar állam és a magyarok ellen is gyűlöletes módon kifakad, és mintha én ennek ellenére beleegyeztem az ilyen gyalázkodásokat tartalmazó irat illusztrálásánál közreműködni.

Ennélfogva kénytelen vagyok az E. K. E. folyóiratának tisztelt szerkesztőségét alábbi soraim közzétételére fölkérni.

* * *

Nippold dr. ur az említett kötet 124—125. oldalán cikkelyében következőleg nyilatkozik »A két brassói pályaudvar (a fő északkeleten és a kis pályaudvar Bartholomä északnyugaton) a lehető legtávolabbra fekszenek a város közép-pontjától, ami jellemző a magyarokra Erdélyben. Mert a magyarok minden kigondolható módon abban fáradoznak, hogy Erdélyben az utazást megnehezítsék avagy lehetetlenné tegyék, a meddig ott még németek lakni merészelnek!

Mert ime, a mi tételünk is, hogy ezen a vidéken vigan németül beszélni és német szót hallani lenne szabad, oda korlátozandó, hogy a magyarok mindenkit, aki erre bátorkodik, minden elképzelhető furfanggal abba a helyzetbe hozni igyekeznek, hogy akár bennszülött, akár idegen legyen az illető, az egész többi világgal szemben képzelt, egyedül üdvözítő előnyeik felől meggyőződjenek.«

Nem csak hogy nem az én feladatomban de még fáradságot sem érdemel *Nippold* dr. úrral hosszabb vitatkozásba bocsátkozni, mert az ő fentti kifakadásaiban egyetlen egy tényeken alapuló, érvekkel támogatott állítás sem található, hanem azok legfőleg az ő személyes véleményének a kifejezései. Ha pedig az ilyen fajta ráfogást egy állam és egy nemzet ellen alkalmazzák, akkor az efféle eljárás felett a művelt világ önként ítélkezik.

Hogy az említett két pályaudvar »a város középpontjától a lehető legtávolabbra fekszik«, az lehetséges, a helyrajzi és műszaki okokat nem ismerem.

De itt csak is ilyen okok lehettek irányadók, mert a magyar állam a pályaudvarokat saját területén emelte és minden hátrány, ami netán ebből származik, Magyarországot éri, mert Erdély annyi mint Magyarország.

Nagyon sok esztelenség és gyűlölet kell ahhoz az állításhoz, hogy a magyarok minden kigondolható módon abban fáradoznak, hogy Erdélyben az utazást megnehezítsék.

Erdélyben az utazást megnehezíteni annyit jelentene, mint tulajdon hazájuknak ártalmára lenni, és ennél a magyaroknak sokkal több az egészséges politikai érzékük; mert *Nippold* dr. ur azt egészen elfelejteni látszott, hogy ez az ország a magyar államé és bárki lakjék is ott, az a magyar állam kötelékébe tartozik.

A dicséretesen működő nagyszebeni S. K. V.-on kívül Kolozsvárt egy *Erdélyi Kárpát-Egyesület* működik számos osztályban, mely alapszabályai értelmében hasonlóképpen arra törekszik, hogy az erdélyi Kárpátokban az utazás megkönnyíttessék és hogy természeti szépségeinek az ismerete minél tágabb körben elterjedjen.

Engem se hatott át más érzés, mint e czélok szolgálatába állani, a midőn sok év előtt fényképező készülékkel és mászóbotokkal, régi barátom és kalauzomtól, *Pingerra* Alajostól Tirolból kísérve, ezeken a vidékeken megfordultam.

Abban az időben kevésbé voltak azok ismeretesek, az utazás ezekben a hegységekben mindenesetre nehezebb volt, mint most.

A midőn akkor a Retyezát legmagasabb csúcsait sorban a Bucsecsig többnyire új úton megmászva, ezeknek a hegyláncoknak a nyergéin és fősíkjain átvonultam, a fotografiai felvételek egész sorozatát hoztam magammal, a

melyek akkor e havasi tájakról csaknem az egyedüliek voltak és még sok ideig azok is maradtak.

Annak érdekében, hogy e hegyvidékek szépségeinek ismerete elterjedjen — hol *Nippold* dr. ur szerint a magyarok minden kigondolható módon abban fáradoznak, hogy az utazást megnehezítsék, — ezeket (jelen alaptalan, igaztalan állítás értékének a legjobb illusztrálására) a nagyszebeni S. K. V. rendelkezésére bocsátottam.

Az említett egyesület évkönyvei első évfolyamainak egész sorát tényleg ezek felhasználásával illusztrálták.

Sőt a tevékeny S. K. V. az én nagyított fölvételeimből albumot is közzétett, hogy ezzel hegyeink tájszépségeinek ismeretét minél tágabb körben terjessze, azok fölkeresésére ingereljen.

Hogy azonban a S. K. V.-nak a *Nippold* dr. úr nézetéhez nem lenne szabad csatlakoznia, az a körülmény bizonyítja, hogy az nem csak engem választott tiszteleti tagjává — egy kitüntetés, melyet mindig nagy becsben tartottam, — hanem, hogy a tiszteleti tagok névsorában a *Tolnay* ur neve is ott található, a kinek éppen működése időszakában, mint a M. Á. V. elnökgazgatójának jutott osztályrészül ez a megtiszteltetés, bizonyára nem azon érdemeinél fogva, hogy az utazást Erdélyben megnehezítette.

A mi pedig »a magyaroknak az egész világgal szemben képzelt, egyedül üdvözítő előnyeiről« szóló tétel illeti, azt olyan durvaság mondatta tollba, hogy kár reá több szót vesztegetni.

Hogyha *Nippold* dr. úr továbbá az erdélyi vonatok lassu menetéről mesél, a mely őt arra készíti, hogy bocsánatot kérjen a »többi országok valamennyi vaspályáitól«, a melyeket hasonlóan megvádolt; hogyha a M. Á. V.-at »minden közlekedési intézmények legnyomoruságosabbjának« nevezi: akkor ő a tényeket tudatosan meghamisítja, — mert hiszen ő utazott azokon a vasutakon — a mennyiben holmi álszellemeskedő modorban valótlanságot állít.

A vonatok, melyek Budapestről Kolozsvár felé vezetnek, az összeköttetések onnan délfelé és Predeálon át Romániába, a csatlakozások Erdély déli részéből Aradra stb. olyan vasuti forgalmat alkotnak, mely úgy a vonatok számát, menetsebességét, valamint a kocsi kényelmességét,

ségét illetőleg — különösen a fővonalakon és a közvetlen vonatoknál — alig tarthat a más országokkal való összehasonlítástól.

Az az izetlenség is, a melylyel *Nippold* dr. ur egy állomás (Keresztényfalva) magyar nevének megemlékezésénél fölkiált: »Milyen jó-hangzásu és felejthetetlen (?)«, jellemzi az ő modorát és viselkedését.

Nem tudjuk, hogy *Nippold* dr. urnak tulajdonképpen hol van az otthona, de meg vagyunk győződve, hogy saját szűkebb hazájának a környékén is fordulhatnak elő helynevek, melyeknek a kiejtése az oroszoknak, angoloknak vagy francziának szintén nem fogna kellemesebben hangzani.

Végül a »következtetés«, melyet *Nippold* dr. ur az erdélyi Kárpátokba tett hegyi kirándulásai alkalmával szerzett tapasztalataiból merít, hogy t. i. »a legnagyobb nehézségek, a melyekkel a turista Erdélyben mindenütt találkozok, éppen a magyaroktól erednek«, fentiek után már többé bámulatba se ejthet.

Valóban elszomorító dolog, hogy a mi szép hegyeink verőfényes csucsainak a tiszta levegőjéből annyi gyűlöletet és rágalmat lehetett lehozni, hogy még a vázolt hegyi barangolások se tudták a *Nippold* dr. ur epéjét eloszlatni.

Ugy látszik, hogy ezen az emberen nem lehet segíteni.

* * *

Végül, miután képeimnek a *Nippold* dr. ur cikkelyéhez történt véletlen hozzátételére folytán — sajnálatomra — kénytelen voltam az elősoroltakat védekezésül megírni, a kölcsönös rokonszenv és nagybecsülés érzelmeihez óhajtanék appellálni, a melyek engem több mint 30 éves közös munkában az európai alpesi egyesületekhez, a tudományos kutatók, alpinisták és hegymászók nagy számához fűznek.

Szerény tehetségemhez képest mindig csak az volt a törekvésem, hogy ügyünknek szolgáljak; olyan időben, a mikor az alpinizmus még csak keletkezőben volt, nemcsak hegymászó bottal és író tollal és később a fényképezőkészülékkel munkáltam közre annak a fejlesztésére, hanem idegenekkel is együtt dolgoztam Németországban és Angliában, Olasz- és Francziaországban közös célunk érdekében; az én iskolám is Svájc volt havasi magaslatokkal és jeles hegyi vezetőivel, hol magamat az Alpokon kívül eső nagyobb föladatakra előkészíttem.

Mindezek közül senki se fog nekem nemzeti szükkeblüséget a szememre vethetni, sőt a mint remélem, annál készségesebben el fogják ismerni a jogot, hogy ne csak ezt a hazám ellen intézett támadást visszautasítsam, hanem szavamat is figyelmeztetőleg fölemeljem a kölcsönös irigységnek és népvizálynak ama alpesi egyesületek nemes törekvései közé való behurcolása ellen, a melyek a szép jelszót kimondották: »hogy a hegyek, melyek elválasztanak, egyesítenek is.«

Turistailag elhanyagolt vidék.

Irta: **Jahn Károly.**

Sajnálattal tapasztaltam mennyire el van hanyagolva ez a vidék, pedig nagyon megérdemelné a felkarolást nemcsak természetnyújtotta szépségéért és érdekességeinél fogva, hanem főleg azért, mert Tusnád Erdélynek leglátogatottabb fürdőhelye s pedig olyan, hová a közönség inkább üdülni, mint gyógyulni megy. Sokkal több egészséges embert látni Tusnádon, mint beteget. Ez az ezernél nagyobb állandó nyári közönség sétálni akar; nagyobb utat is meg akar tenni, mint mindig csak a Ludmillára s Aportetőre.

Az igaz, a Szt. Anna-tóhoz s kocsin a Büdösre, országos hírességöknél fogva, már hazulról készült a közönség, de hogy a Sólómköre is van igen jó, készített út, azt már nem látni sehol Tusnádon, mert nincs se jelző-tábla, se útjelölés; a többi szép helyről már maguk az odavalók sem tudnak.

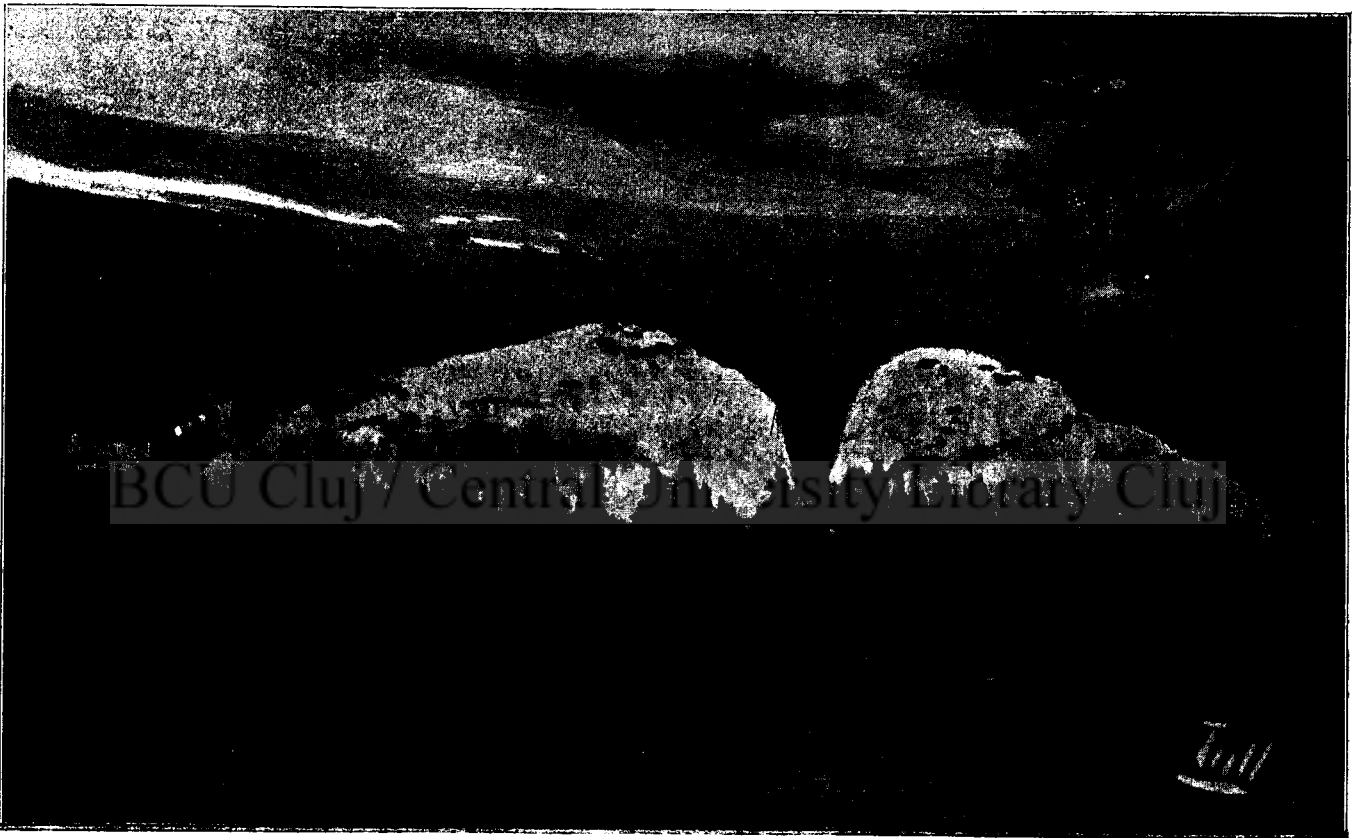
A Szt. Anna tavi kirándulás is mennyire megvan nehezítve, daczára, hogy alig lesz Erdélyben havasi hely, mely annyira látogatott lenne a két nyári hónapban. Az út a Csomád tetejére dicséretesen jó, de fenn már nem jelzi semmi tábla, hogy merre van a tó? merre vannak az oly gyönyörű kilátást nyújtó tetők s szabad csúcsok. A tetőről a tóhoz vezető szekér út eléggé járható a gyalogosoknak, de nagyon hosszú. Eddig készülhetett volna rövidebb, mindjárt a tusnádi hegyoldalon az erdőn levezető serpentin út. A tóhoz leérve nem találunk egyetlen padot sem; nincs ott asztal vagy rosz időben valamire való menedékhely.

Azt mondják, a nép mindent ellop onnan. Én azt hiszem erélyes, kellő érzékkel bíró főszolgabíró rá tudja szoktatni a népet, hogy tisztelje azt, a mi neki is előnyére válik. Ez a nép se rosszabb az oláhnál, mely másutt már megszokta ilyesminek tiszteletben való tartását, csak többször meg kell újítani. Évekkel ezelőtt még lehetett hallani, hogy a háromszéki vagy csiki E. K. E. osztály akar a Szt. Anna-tónál menedékházat építeni, de most már nem is hallani róla. Min-

dent a fürdőigazgatóságtól várnak. Ez helytelen.*) Van annak még elég más teendője s tesz is, mennyit tehet. Sok szó esik mostanában a székely kérdésről. Isznak is eleget „Székelyország” javára, de áldozni, tenni vajmi keveset tesznek, még pedig maguk a székelyek legkevesebbet, minden segítséget s támogatást a kormánytól s másoktól várják. A mint a brassói Kárpát-egylet fiókja a Keresztyén-havason sokkal nehezebb körülmények közt fenn tud tartani egy menedékházat, melyben kaphatni hideg ételeket, italokat, úgy a szt. Annától is ilyesmi még jó üzlet is volna június hótól szeptemberig. A hozzávaló olcsón szállítható ökör szekéren Bükszádról. A nagyszámú látogató itt mind jómódú, könnyen költő s szívesen hagyja ott néhány koronát, járhatván jelzett úton vezető nélkül s minden előre

Lelkes férfiak kevés költséggel még nagyon sok szép helyet tehetnének hozzáférhetővé Tusnádfürdőn, így pl. a Vártetőt, Jáhorostetőt, Lyukaskövet, stb. Nagyon hiányát érzi a közönség egy szép s kényelmes útnak közvetlen az Olt mentén úgy felfelé, mint lefelé. Oly sok itt a csendes, rejtett hely, hol édesen esne a pihenés jó padon. A siető hullámokat nézve, az egyhangu moraj megnyugtatólag hat a fáradt idegekre s a városok lakója sokszor inkább itt tartózkodna, mint a fenyvesben a cigány zene mellett. Ezen út valóban gyógyítósükségletet képez Tusnádon.

Tusnáid vidékének tehát áldozni kész lelkes ben-szülöttekre van szüksége, kik tesznek, nem elég a hangzatos phrasis és sopánkodás. Csik- és Háromszékmegye E. K. E. osztálya hol vagy?

Utivázla-ok Móczopotámiából.

FEHÉRKŐ A VIGYÁZÓN

Tull Ödön rajza.

való készülődés s bevásárlás nélkül mindjárt akkor, mikor a szépen sütő nap felcsalogatja. A Tusnádon megforduló budapesti, bukaresti, kolozsvári meg brassói közönség ezt már megszokta s megkívánja. Már csak csónakázattal is szerezhetne egy menedékház-felügyelő többet, mint Bükszádon mezei munkával.

Bálványoson még áll az útjelző tábla, de maguk a jelek már eltűntek s az utat a Szt. Anna-tótól Büdösre még a vezetők is gyakran eltévesztik. Itt is szép kezdet után ma már minden el van hanyagolva az egész telepen.

A Csomádról Tusnádra a Ludmillához vezető szép úton se jár ma senki, mert a vezetőnek kényelmesebb ugyanazon rövidebb úton visszamenni s a turista egyedül nem mehet, nem lévén út- és időjelző.

*)Ellenkezőleg. A fürdőtulajdonosnak a kötelessége a fürdője környékén fekvő természeti szépségeket hozzáférhetővé tenni. Szerk.

Uti vázlatok Móczopotámiából.

Irta : Czérán Gyula.

VII. A Fehérkő (Piatra Alba) a Vigyáson.

Sz a név mészhegységekben nagyon gyakran fordul elő: minden mészhegységnek megvan a maga piatra albája.

A Vigyázó tömege ugyan nem mészből, hanem vulkáni kőzetből áll: de erre egy nagy mészkomplekszus támaszkodik, annak mintegy vállát képezve; s ezen mészhegységnek legpregnansabb kiemelkedése ez a Piatra Alba.

Feltűnő alakjával s csaknem vakító fehér színével úgy áll ottan, mintha a Vigyázónak a kirakata volna, arra való, hogy már messziről csábítsa, édesgesse hozzá a látogatókat.

A Vale száka mélységes vadonjaiból emelkedik hirtelen ki; s ezek fölött magasan dominal. Egy barlangüreg is tátong sötétben berne; de ehez nehéz hozzájutni. A háttérben kiemelkedő kettős orom azonban nem a Vigyázó főcsicsa, hanem a Sztinisóra bércz.

Nem olyan képet mutat-é ez a Piatra Alba, mintha csak a fehér tömegekben keblét akarná a Vigyázó ki-tárni vendége előtt?... Hiába tárod föl: mást úgy sem látsz itt, mint a mócz pásztort, a favágót s a vadorzót; ezek pedig nem törődnek veled!

Székely kongresszus.

Nyilatkozatok a kongresszusról.

(Folytatás.)

20.

23,833.

Kereskedelmi m. kir. minister.

Erdélyi Kárpát-egyesületnek

Kolozsvárt.

Folyó évi márczius hó 27-én 158. szám alatt kelt felterjesztésre értesítem az Egyesületet, hogy elismeréssel vettem tudomást az egyesület által a székelység anyagi helyzetének javítására megindított legújabb mozgalomról, melyet, mint minden a jelzett cél elérésére alkalmas kezdeményezést, készséggel támogatok.

Mielőtt azonban ezen támogatás módjait meghatároznom, felhívom az Egyesületet, hogy a tervezett kongresszus részletes programját előterjeszteni sziveskedjék.

Már most jelzem azonban, hogy ily kongresszusról csak az esetben várok az ügy érdekében számottevő eredményt, ha a napirendre tűzött ügyek részletesen indokolt konkrét javaslatok kíséretében s a nagy általánosságok lehető kerülésével fognak tárgyalás alá vétetni.

Budapest, 1901. április hó 13-án.

H e g e d ü s.

21.

2695.

M. kir. honvédelmi miniszter.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület tekintetes elnökségének
Kolozsvárt.

Folyó évi márczius hó 29-én 158. szám alatt kelt felterjesztéséből őszinte érdeklődéssel vettem tudomást a tisztelt Egyesület azon elhatározásáról, hogy a székelység közgazdasági és kulturális bajainak megbeszélése végett egy „székely congressus“-t óhajt rendezni s az ott hozandó határozatok megvalósítása érdekében nagyobb arányú társadalmi mozgalmat szándékozik megindítani.

Teljes tudatában azon minden tekintetben kiváló fontos szerepnek, melyre a székelység, mint a magyarság exponált végvára az erdélyi részekben évszázados történelmi tradíciók alapján a jelenlegi viszonyok között is hivatva van; mindenkor élénk érdeklődéssel kísérem az ott mutatkozó bajokat, valamint az ezek orvoslására célzó törekvéseket.

Örömmel üdvözlöm a tisztelt Egyesület hazafias

kezdeményezését is, melyet mindenkor kész vagyok tőlem telhetőleg támogatni.

Azon kérelmüket azonban, hogy ezen congressusra részemről is képviselőt küldjek ki, sajnálatomra nem teljesíthettem.

Véleményem szerint ugyanis a szóban forgó congressus tárgyalásainak anyagát első sorban közgazdasági és kulturális bajok orvoslása fogja képezni, mely már természeténél fogva is kívül esik a vezetés alatt álló honvédelmi ministeriumnak szorosabban körülhatárolt szakszerű ügykörén.

Budapest, 1901. évi május hó 29-én.

A minister helyett:

G r o m o n,
államtitkár.

22.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület tekintetes elnökségének

Kolozsvár.

Folyó évi július hó 23-án 158. szám alatt kelt átiratára sajnálattal vagyok kénytelen értesíteni a tek. elnökséget, hogy a székely kongresszus ügyében e hó 28-án tartandó értekezleten — másnemű itteni halasztathatatlanság miatt — nem jelenhetek meg.

Az ügy iránt természetesen legmelegebben érdeklődvén, készséggel állok a tek. Elnökség rendelkezésére, mert nemzeti szempontból fontosabb kérdést alig ismerek ez időszert a székely kérdésnél.

A velem közölt javaslatokra nézve legyen megengedve már most egész röviden véleményt mondani, mely abban áll, hogy nézetem szerint oly általánosságban tartott javaslatokkal, mint pl. a „Székelyföldön a textilipar támogatandó, posztógyárak szervezése, székely ipar felindítése, házaló kereskedés szabályozása, a bányászat fejlesztése, fafogyasztó iparágak létesítése, ipariskolák felállítása, gyümölcs-konzervgyár létesítése, kosárkötő tanfolyam és cukorgyár“ nem fog a kongresszus eredményt elérni; ahhoz, hogy a kongresszusnak sikere legyen, részleteiben is kidolgozott konkrét javaslatok szükségesek.

Egyáltalában kihagyandónak vélem a cukorgyárra vonatkozó javaslatot, mert ez idő szerint két cukorgyár az erdélyi részekben teljesen elegendő s

mellőzendőnek vélek oly általános jellegű, nem speciális székely kérdést is, minő a házaló kereskedés szabályozása, mely az egész országot érinti. Egyáltalában nem tartom a kongresszus keretébe vonhatónak a „munkás hitelt, munkás védelmet és biztosítást“, mert egyézt szintén nem képeznek legkisebb székely érdeket sem, másrészt fejlődő iparunk megterhelését kérni, nem volna következetes.

Ismételve, hogy szívesen állok a tekintetes elnökség rendelkezésére, vagyok

Budapest, 1901. július hó 27-én

Kiváló tiszlettel

Sz t e r é n y i J ó z s e f,
ministeri tanácsos.

23.

Az E. K. E.

tekintetes Elnökségének

Kolozsvárt.

158—1901. számú megkeresésére érdemleges válaszom a következő:

Az ide mellékelt jegyzék tanúsága szerint az erdélyi részekben már több, mint kétszáz hitelszövetkezet működik.

Az E. G. E. által Seps-Szent-Györgyön tartott múlt évi kongresszuson ezen határozottan jól és áldásosan működő szövetkezetek ellen a Székelyföld hitelviszonyai rendezésével kapcsolatosan olyan támadás történt, hogy azt alig tudtuk hosszú időn át reparálni.

Igen sok ellensége van még e mozgalomnak, úgy, hogy az a tapasztalatunk kivált az Erdély-részekben, hogy ugyancsak jól felfegyverkezve és erősen neki készülve szabad e kérdést kongresszus elé vinni, hogy a támadásokat ott a helyszínén azonnal leszerelni lehessen.

Ezt csak úgy hiszem keresztülvihetőnek, ha a kongresszusra az Országos központi hitelszövetkezet igazgatósága is meghivatnék és felkéretnék arra, hogy e kérdés előadójául a saját kebeléből vagy általa teljesen ösmert és megbízható több, a szövetkezeti ügy iránt érzékkel bíró egyént kérjen fel a megjelenésre és az előadói tiszt elvállalására.

En már annyit írtam és tettem a hitelszövetkezetek terjesztése érdekében, hogy nem érzek magamban erőt arra, hogy az ügy iránt érdeklődőknek valami újat tudnék mondani.

A szövetkezeti ügy már annyira fejlett, hogy azt egy kongresszusi tárgyalás már igen kevésbé viheti előre. Tapasztalásból tudom, hogy sokkal többet ér e téren az, ha egyesek kisebb körében propagálják ez eszmét, mintegy beszélgetve. Erre igen alkalmas a m. kir. földmivelésügyi miniszter által kiadott, Szántó Menyhért miniszteri titkár által megírt népszerű értekezés a szövetkezetekről, melyet a miniszter a megkeresőknek, mint az E. K. E., feles számban szívesen bocsátana rendelkezésére.

Tehát, ha szövetkezeti kérdéseket fognak és akarnak a kongresszuson tárgyalni, úgy jó lesz e füzetektől legalább 1000 példányt a minisztertől kérni, hogy azt ki lehessen ott helyt osztani.

Hogy mégis valami új eszmét adjak, én azt hiszem, és úgy látom, hogy az új szövetkezeti törvényben körülírt összes kedvezmények biztosíthatók lennének megynként az összes szövetkezeteknek, az olyan vállalatoknak, melyeket ezen egyes kis szövetkezetek önállólag megvalósítani és fentartani nem képesek, de a melyek egy egész vidék jövedelmét tetemesen gyarapítani fognak. Ilyek például: az egyes vármegyékben

megalakítandó és az egyes szövetkezetek, mint tagok által fentartandó „—megyei hitelszövetkezetek baromfi és termékeit értékesítő vállalata“, „—megyei hitelszövetkezetek gyümölcs-termelő és értékesítő vállalata“, „—közmagtár vállalata“ stb.

Ezek mindegyike könnyen megvalósítható lenne az olyan vármegyékben, a hol eddig már legalább tíz hitelszövetkezet van megalakulva. A baromfi értékesítő vállalatra vonatkozólag az alapszabályok legközelebb rendelkezéseimre fognak állani, azokat majd átszolgáltatatom.

Igen fontos kérdés azonban, mely a kongresszust közelebről is érdekelhetné és a szövetkezeti kérdéssel is összefügg „A munkás hitel“ kérdése. Ezzel újabban belterjesen Zigány Zoltán budapesti tanár foglalkozik. Sokat vitatkoztam vele és azt hiszem, hogyha reám hivatkoznak, megnyerhetnök őt arra, hogy a székely kongresszuson e kérdést, mint előadó referálja és ő képes arra is, hogy vita esetén üdvös álláspontját szépen megvédje.

A munkás védelem és biztosítás kérdése is olyan, mely e programba felvehető. Erre vonatkozólag Szántó Menyhért miniszteri titkár a földmivelésügyi minisztérium megbízásából igen alapos tanulmányt tett, ő is talán megnyerhető lenne egy értekezés megtartására.

A fogyasztási szövetkezeteket az erdélyi részekben még csak arról az egy pár megbukott szövetkezetről ismerik, melylyel e mozgalom az erdélyi részekben kudarcot vallott. Ezeknek, úgy a termelő, mint a fogyasztó szövetkezeteknek egyik legjelesebb szószólója Bernát István, az Országos központi hitelszövetkezetek igazgatósági tagja és a „Hangya“ vezérigazgatója, (Budapest, IV., Egyetem-utca 2. sz. alatt lakik). Nevekre való hivatkozással talán ő is vállalkozna arra, hogy e kérdések bármelyikét a kongresszuson kifejtse.

Páris Frigvest, a ki Csikszeredában ügyész volt, azért volna jó meghívni és meghallgatni, mert egy igen gyakorlati ember, a ki Csik-Országot töviről-hegyire ismeri és sok jó tanácsot adhat.

Ha kívánják, én szívesen megjelölöm névszerint azokat a kis emberek bajával foglalkozó embereket, a kiket én ismerek és alkalmasnak tartok még arra, hogy a majdan összejövő kongresszusra meghivassanak.

En szívesen veszek majd a kongresszuson részt. Olyan kérdéshez, melyet ismerek, talán hozzá is szólok, de most nagyon el vagyok foglalva a márczius hó folyamán kidobott „szövetkezés az iskolában“ jelszó realizálásával, most szedem össze az anyagot, hogy az alapszabályokat jólelkészíthessem és a jövő tanév elején az erdélyrészi közép- és főtanodákban azok megvalósítására a szükséges lépéseket megtehessem.

Ha figyelembe veszik, hogy több, mint 200 hitelszövetkezet fordul folytonosan hozzám tanácsért és ha figyelembe veszik, hogy nagy bajjal jár mindjárt-mindjárt más-más irányzattal alaposan foglalkozni, úgy el fognak tekinteni attól, hogy én a kongresszuson, mint előadó szerepeljek.

Ha azonban mégis úgy határoznák, hogy az ügy érdeke az én fellépésemmel csak nyerne és úgy látnák, hogy olyan propagandát tudnék indítani, hogy azzal a szövetkezeti mozgalom újabb tápot nyerne, e kérdésről rövid tanulmányt összeállítanék, de akkor arról is kellene gondoskodni, hogy azt valaki a kongresszuson helyettesítsem előadja.

Igaz tisztelettel maradtam.

Kolozsvárt, 1901. április 24-én

Dr. Gidófalvy István,
kir. közjegyző.

24.

123—1901.

Méltóságos Elnök Ur!

A székelység sulyosan nyomasztó közzgazdasági állapota cselekvést kíván, még pedig a javításra irányuló sürgős cselekvést. Egy kongresszus eszmecseréje a javításnak már többször vitatott módjain kívül újakat aligha fog termelni.

Legnagyobb baja a székelységnek nagymérvű eladósodása. Arra kell módokat találni, hogy az uzorásoktól és gombamódra elszaporodott vidéki takarékpénztárak drága kölcsönétől szabadulni tudjon; a mi — szerény véleményünk szerint — csak államilag támogatott, olcsó hitelt nyújtó földhitelintézet és minél több hitelszövetkezet létesítése által lesz elérhető.

A mennyire a kongresszustól ezek létesítésére irányuló szervezkedés megindítása remélhető: megtartása hasznos és áldásos lehet.

A kamatteher súlya alatt nyögő nép oda folyomodik, a hol könnyebbülést talál. A Székelyföldről újabb időben sokan veszik igénybe az olcsó hitelt nyújtó nagyszabedeni pénztézeteket; s ennek nemzeti szempontból veszedelmes voltát fölösleges itt fejtegetni.

Valamelyik székelység vidéki városba a székelység vezető elemei könnyebben és többen összejönének, mint Kolozsvárra. Ide aligha sikerül tekintélyes számba összehozni; mi pedig a cselekvés megindításához szükséges lenne. „Segíts magadon, az Isten is megsegít.“ Ezen arany tanács követése nélkül nincs menekvés a nehéz helyzetből.

Hazafias tisztelettel

Csik-Somlyón, 1901. április hó 15.

a tanári testület nevében:

Pál G á b o r,

főgymn. igazgató.

Dr. B a l l ó I s t v á n,

tanárértekezleti jegyző.

973.

25.

Tekintetes igazgató választmány!

Folyó hó 12-ről 158. szám alatt kelt nagybecsű irata kapcsán van szerencsém értesíteni, hogy minden olyan mozgalom, mely Magyarország keleti részén a magyarság és az egész haza érdekeit előmozdítani, szükségleteit megismerni és azokat lehetőleg kielégíteni van hivatva: csakis a legnagyobb örömmel üdvözölhető.

Tehát ily irányú congressus eszméjét helyesnek tartom, *annak székhelyéül Gyergyószentmiklóst vélem legalkalmasabbnak és pedig azért, hogy a távoli résztvevők Szászrégen és Borszék fele odamenve és Csík-Szereda felé hazatávozva ismerhessék meg a keleti fel-földi magyar vidék legégetőbb sebjét, a törvényhozás által már rég megállapított, elmunkálataiban már rég elkészített, de sajnos még ki nem épített vasút hiányát és lássák meg, habár csak futólag, azon vidéknek fában, márvány és gránit, meg trachit kőzetekben, rézben, továbbá páratlan hatású és bőségű ásványvizekben, hév forrásokban való gazdagságát és azt, hogy a keleti magyar minő helyeken és mekkora küzdelemmel harcol egy maroknyi zabért és kukoriczáért stb. stb.*

Részletesebb kívánalmak volnának *első sorban a vasút kiépítése, azután gyádrak alapítása, állami segítyezése.*

Szárhegyen kőfaragó, Gyergyószentmiklóson erdőségi szakiskola felállítására.

A topliczai hévvezetéknek gyógycélzók felül nagy-szabású kenderáztatásra felhasználása.

A len- és kendertermelésnek széles körben elterjesztése, gyapjúszövő és vászonszövő gyáraknak alkalmas helyeken (pl. Marosvásárhelyen és Székelyudvarhelyen) felállítására; a csikszentdomokosi rézbányának nagy

üzembe vétele stb. *Ezek és más hasonló intézmények lesznek aztán megakasztói az úgynevezett székelység ki-vándorlásnak, melyet a megélhetésnek itthon való biztosítása nélkül erőszakosan, illetve hatósági intézkedésekkel és hírlapi cikkekkel megakadályozni soha sem lehet.*

A kongresszuson való részvétel szándéka azt hiszem mindnyájunkban meg van; de hogy a hivatali elfoglaltság megengedi-e azt vagy nem? — előre nem tudhatni. Az időpontra nézve legezészerűbb augusztus első pár napja volna.

Marosvásárhelyt, 1901. április 18-án.

Hazafias tisztelettel

Deák Lajos,

kir. tanácsos, tanfelügyelő.

26.

Igen tisztelt uraim!

Folyó évi április hó 12-én 158. sz. a kelt nagybecsű felhívásokra sietek válaszolni.

1. A congressus megtartása igen helyes gondolat lévén: azt készséggel pártolom.

2. Ha csak valami hivatalos kötelesség vissza nem tart, szívesen megjelenek, feltéve, hogy nem lesz nagyon messze Gyergyótól.

3. Ismeretes, hogy a székelység földön a birtokrendezés legnagyobb részt most van folyamatban.

Megbeszélhető volna, hogy az arányosítás, úgy a hogy most keresztül viszik, hová vezet?

Nevezetesen, a kisbirtokosok jogait egyes úzerek potomáron összeszedik s mikor 100 holdat gyűjtöttek, azt a közösből kiszakítják s ez így foly mindaddig, míg a kisbirtokosnak erdője és legelője lesz; utána megy a benváló birtok is és a székelység legnagyobb része földnélküli földönfutóvá válik.

Érdekében van-e a magyar hazának, hogy ez így legyen? Ha nem, minő módon lehetne a kisbirtokos székelységen segíteni? Nem lehetne törvényes úton gondoskodni, hogy az erdő és legelő egyéb belbirtokoknak legalább bizonyos mennyiségig tartozéka legyen és azokat egyik a másik nélkül eladni ne lehessen?

Továbbá a regalé kártalanítás kiosztatott. A községek az ezután való jövedelmektől megfosztattak. E miatt a községi pótdadók félelmesen felszaporodtak. Az állam jó seftet csinált, van olyan község több, hogy 4—5 év alatt a kifizetett kárpótlási összeg visszatérül. Szabad-e az államnak ily módon a honpolgárokat meg-rövidíteni?

Nem kötelessége volna-e a fölösleget azon községeknek visszaadni, hogy így a birtokosságra nehezdedő pótdadót kevesbítse?

Székelység kérdése azért van, mert a mi lábunkra nem talál az a csizma, melyet a viszonyainkat nem ismerő országgyűlés számunkra készített. A congressuson ezen kérdések is tárgyalhatatnának.

Vagyok honfuii üdvözlettel

Gyergyószentmiklós, 1901. április 19-én.

Ferenczi Károly,

főesperes.

27.

Székelységkereszturi áll. tanítóképző.

Mélyen tisztelt Elnök Ur!

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület f. hó 12-én 158. sz. a kelt becses megkeresésére, tisztelettel értesitem, hogy a székelység közzgazdasági érdekeinek megbeszélése céljából tervezett kongresszus megtartását tanári testületünk helyesli, s ha oly időben és helyre hivatik össze, hogy akadály nélkül részt vehetünk azon, legalább 2 tanár meg fog jelenni.

A kongresszus tárgyaiul ajánljuk a marosvásárhelyi ipar és kereskedelmi kamarának jelen év febr. 12-én, dr. Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter ur-

hoz a székelyföldi ipar fejlesztése tárgyában, felterjesztett emlékiratában foglalt konkrét javaslatok tárgyalását, továbbá a Székely-Udvarhelyen csak a napokban egy székely földhitelintézet alapítása ügyében történt megállapodás propagálását.

Véleményünk szerint nem újabb és újabb eszmék felvetése, hanem a már felszínre került s eléggé tisztázott eszmék megvalósítása, s azok iránt a közérdeklődés felkeltése, s azok felől a közvéleménynek helyes irányban terelése — lehet egy kongresszusnak legüdösebb feladata.

Kiváló tisztelettel lévén

Székely-Keresztur, 1901. apr. 10.

alázatos szolgálója:
B o r b é l y S á m u e l,
igazgató tanár.

28.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
Tekintetes Elnökségének

Kolozsvárt.

Tekintetes Elnökség!

Nagyra becsülésünk kifejezése mellett 158—901. sz. becses felhívásukra sz.-kereszturi gimnáziumunk Igazgatósága a nemes czélú székely kongresszus tartása iránt megindított hazafiás mozgalmukért melegen üdvözl. E kongresszus megtartását nagyon óhajtja és szükségesnek tartja. Képviseltetés folytán igyekezni fog is abban részt venni. Általánosságban ez alkalommal csak annyit kíván jelezni, hogy ideje is már egyszer teljes jó akarattal a székely nép sorsával foglalkozni. E foglalkozás, nyomoruságos állapotán való könnyíteni akarás azonban oly irányú lenne, hogy a székely nép az érdekében létrehozandó üdvös intézmények megteremtése által ide haza, saját tüzhelyénél boldogíttatnék, s boldogítása ne kitelepítés által czéloztassék.

Maradtunk a Tekintetes Elnökségnek kiváló tisztelői és nagyra becsülői

Székely-Kereszturon, 1901. ápril. 20-án.

Az unitáriusok Székely-kereszturi gimnáziuma igazgatóságának 1901. ápril. 18-án tartott üléséből.

S á n d o r J á n o s,
gymn. igazgató.

P a p M ó z e s,
igazgats. jegyző.

A beérkezett javaslatok tárgyi csoportosítása.

Összeállította Zigány Zoltán.

- I. Tulajdonjogi és közös haszonviteli ügyek.
 1. Birtokviszonyok rendezése.
 2. Tagosítás.
 3. Talajjavítás.
 4. Erdők arányosítása.
 5. Erdő törvény módosítása.
 6. Erdő kezelés.
 7. Erdei legelők kérdése.
 8. Regálé megváltás ügye.
 3. Újabb takarmányfélék termelése.
 4. Dohány-ültetés.
 5. Állattenyésztés fejlesztése.
 6. Okszerű istállózás.
 7. Selyem-tenyésztés.
 8. Czukorgyárak.
 9. Pálinka-főzés.
 10. Gyümölcs-konzervgyár.
 11. Bányászat fejlesztése.
 12. Csik-Szt.-Domokosi rézbányák.
- II. Fővedelmi és kereseti ügyek.
 - a) Őstermelés.
 1. Belterjesebb gazgalkodás és amútrágya használatának elterjesztése.
 2. Újabb mezőgazdasági ágak.
 10. Gyümölcs-konzervgyár.
 11. Bányászat fejlesztése.
 12. Csik-Szt.-Domokosi rézbányák.
 13. Gyógyító fürdők fejlesztése.
 14. Ásványvizek értékesítése.
 - b) Ipari foglalkozások.
 15. A székely-ipar föllendítése.

16. Posztó-gyárak szervezése.
17. Textil-ipar támogatása.
18. Fafogyasztó iparágak létesítése.
19. Házi ipar fejlesztése, terjesztése.

Áruforgalom.

1. Székely körvasút.
2. Erdei és viczinális utak ügye.
3. Székely termények és állatok kedvezményes szállítása.
4. Sertés-vásárok.
5. Közmagtárak.
6. Baromfi értékesítés.
7. Házaló kereskedés szabályozása.

Hitelügyek.

1. Hitelrendezés.
2. Székely földhitelintézet.
3. Szövetkezetek alapítása.
4. Községi adómentes tak. pénztárak.
6. Székely jelz. kölcs. konvertálása.

A kongresszus szakosztályai és tétellei.

(A beérkezett javaslatok alapján összeállította Zigány Zoltán.)

- I. Társadalmi szakosztály.
 1. Székely kérdés, mint nemzetiségi ügy.
 2. Birtokviszonyok rendezése (ide értve a tagosítást és erdőarányosítást.)
 3. Birtok reformjavaslatok.
 4. Cseléd-kérdés.
 5. Kivándorlás.
 6. Turistaság, idegenforgalom.
 7. A székely-kérdés lokális megoldásának módjai.
 5. A tejjgazdaságok elterjesztése.
 6. A lótenyésztés fejlesztése.
 7. Mintagazdaságok szervezése.
 8. A bányászat fejlesztése.
- II. Közművelődési szakosztály.
 1. Elhanyagolt iskolák ügye.
 2. A technikai nevelés általánosítása.
 3. Ipariskolák.
 4. Felnöttek oktatása.
 5. Gazda-körök szervezése.
 6. Népkönyvtárak állítása és kezelése.
- III. Az őstermelő foglalkozások szakosztálya.
 1. Beltelkesebb gazd. rendszerek.
 2. Újabb mezőgazdasági ágak.
 3. Gyümölcs- és zöldségtermelés.
 4. Az állattenyésztés javítása.
- IV. Ipari szakosztály.
 1. A székely házi-iparok ismertetése.
 2. A házi iparágak fejlesztésének módjai.
 3. A fafogyasztó iparágak fejlesztése.
 4. Az agyag-ipar föllendítése.
 5. A textil-iparágak támogatása.
 6. Szalma-, sás- és vesszőfonás támogatása és terjesztése.
 7. A gyógyító-fürdők felkarolása.
- V. Nevelésügyi kérdések.
 1. Elhanyagolt iskolák fejlesztése.
 2. Tanítóképzők gazdas. oktatásának intenzívebbé tétele.
 3. Ipariskolák állítása.
 4. Szárhegyen kőfaragó iskola.
 5. Gyergyó-Szt.-Miklóson erdésziskola.
 6. Kosárkötő-tanfolyam.
 7. Mintagazdaságok szervezése.
- VI. Társadalmi és politikai ügyek.
 1. Anyagi helyzet javítása.
 2. Székelykérdés lokális megoldása.
 3. Sok gyermekű családok támogatása.
 4. Munkás hitel, védelem, biztosítás.
 5. Útadó.
 6. Katonai idő leszállítása.
 7. Turistaság, idegenforgalom.
- V. Áruforgalmi szakosztály.
 1. A székely körvasút.
 2. Erdei és viczin. utak, útadó.
 3. Az árú-értékesítés szervezése.
 4. Mezőgazdasági közraktárak
 5. Baromfi-értékesítés.

6. Mintagűjtemények terjesztése, utazó-raktárak, kiállítások.
7. Ásványvizek értékesítése.
8. A házaló kereskedés szabályozása.
- VI. Hitelügyi szakosztály.*
1. Hitelrendezés.
 2. Székely földhitel-intézet állítása.
 3. A székely jelz. kölcsönök konverziója.
 4. A hitelszövetkezetek szaporítása.
 5. A regálé megváltás ügye.

As E. K. E. átiratai.

— 1. Az O. M. G. E.-hez. —

Igen tisztelt Elnökség!

Székesfővárosi osztályunknak Daniel Gábor képviselőházi alelnök vezetésével f. hó 15-én Budapesten tartott gyűlésén értesültünk arról, hogy az O. M. G. E. a székelykérdés megoldásának kérdésével szintén foglalkozik s tervbe vette e tárgyban egy székely nagygyűlés tartását.

Mint hogy egyesületünk a székelység közgazdasági és kulturális bajainak orvoslása kérdésével már 1896-iki közgyűlésén foglalkozott s e közgyűlésből megbízást kaptunk, hogy a kérdés előzetes tanulmányozásával egy székely kongresszus rendezését készítsük elő: hazafias kötelességünknek tartjuk a tek. Elnökség szives figyelmét e körülményre felhívni és tisztelettel kérni, hogy mozgalmával a mi mozgalmunkhoz csatlakozni és a siker érdekében egyesületünkkel testvéri és barátságos egyetértésben eljárni sziveskedjék.

Megjegyezzük, hogy egyesületünknek első teendője volt a Székelyföld monografiáját megírni, mely *Hankó* Vilmos dr. tollából 1896 év végén meg is jelent s mely munkának előszavában választmányunk a maga székely mentő akciójának alapelveit ki is fejtette. Ez alapelvek szerint első feladatunk volt a Székelyföldnek megismerése és megismertetése. S már ekkor jeleztük, hogy e megismerés során épül fel majd az a csatorna, mely a kereskedés és ipar centrumaiban összegyűlő százezreket az ország eme részébe vezeti.

Azóta számtalanszor foglalkoztunk a székelység ügyeivel, míg 1900. jun. 21-én *Hegedüs* Sándor keresk. min. úr ónagyméltóságának székelyföldi útja alkalmából a székely-kongresszus megtartásának eszméje újból előtérbe lépett s ez alapon 1900. jul. 15-én N. Enyeden tartott közgyűlésünk útasított, hogy a szé-

kely-kongresszust már az 1901-ik évben megrendezzük. Időközben azonban a képviselőválasztási mozgalmak megindulván, a kongresszus megtartását az 1902-ik év tavaszára halasztottuk.

Mindezeket azért mondtuk el, hogy a székely-kongresszus megrendezéséhez való jogunkat nyilvánvalóvá tegyük, melyhez még hozzá tesszük azt is, hogy mozgalmunkhoz csatlakoztak az összes erdélyi társadalmi egyletek (EMKE., EGE. Székely-társaság stb.), a vármegyék, a különböző egyházi és iskolai hatóságok.

Az ügy teljesen előkészítve a megvalósítás helyzetébe lépett s ezért igen kívánatosnak és a fontos cél érdekében üdvösnek és hasznosnak tartanók, ha a tekintetes Elnökség is támogatná mozgalmunkat.

Ennek reményében maradunk

Kolozsvárt, 1901 nov. 17-én

Feilitzsch Arthur báró, Radnóti Dezső,
elnök. főtítkár.

— 2. A Székely-Egyesülethez. —

Tek. Elnökség!

Apr. 10 ról vett 142 számú átiratára vonatkozólag sajnálattal kell a tek. Elnökséget értesítenünk, hogy a székely kongresszus előmunkálatai immár annyira haladtak, hogy elhalasztása csak az ügy kárára volna, de maga az anyag is olyan terjedelmű és irányu, hogy lehetetlen volna egy egyesületi közgyűlés tárgysorozatába foglalni. Éppen ezért kénytelenek vagyunk a kongresszust megrendezni, azonban így is számítunk a szives átiratában hangoztatott együttes közös működésre, minthogy a kongresszusi határozatok végrehajtásában minden érdekelt testületnek szerepe és munkája lehet.

Méltóztassék tehát belenyugodni abba, hogy a kongresszust a minden érdekelt körben lelkesedéssel fogadott tervezet alapján megrendezhessük. Természetesen a legszivesebben és leghálásabban fogadnók, ha az igen tisztelt testvéregyesület a siker érdekében segítségünkre lenne és törekvéseinket támogatná.

Abban a reményben, hogy az igen tisztelt testvéregyesület a közérdek szempontjából is a már megtörtént lépéseket tudomásul veszi és a székelység ügyeinek előbbre vitele érdekében velünk karöltve és egyetértően fog eljárni, maradunk

Kolozsvárt, 1901. május 2-án.

Feilitzsch Arthur báró, Radnóti Dezső,
elnök. főtítkár.

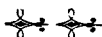
KÜLÖNFÉLÉK.

Védőnk üdvözlése.

A f. évi nov. 10-én megtartott közgyűlés nagy lelkesedés között mondotta ki, hogy fenséges védőjét táviratban üdvözli, E táviratra József Ágost kir. herczeg ő fensége az alábbi lávirattal válaszolt:

Fogadják mindnyájan meleg üdvözlésükért legbensőbb köszönetemet és üdvözlésük őszinte viszonzását, valamint igaz rokonszenvem kifejezését.

József Ágost főherczeg.

EGYESÜLETI ÉLET.

A KÖZPONT KÖRÉBŐL.

A választmány évi jelentése.

(Előterjesztette Radnóti Dezső főtítkár a nov. 10-iki közgyűlésén.)

Igen tisztelt Közgyűlés!

Feladatomból minél rövidebben összefoglalni azokat a jelentősebb egyesületi mozgalmakat, melyek az E. K. E. múlt évi munkásságát és munkásságának irányát jelzik. A

részleteket megkapják az igen tisztelt tagok az egyesület folyóiratában.

Munkásságunk a lefolyt évben is odairányult, hogy az egyesületnek elvállalt anyagi kötelezettségeit minden fennakadás nélkül teljesítsük és lehetővé tegyük az anyagi kibontakozást. Ez volt a vezérelv, melyet szívósan követtünk és követnünk kellett, ha egyesületünknek jövő fejlődését, megizmosodását óhajtjuk és azt keresztülvinni akarjuk!

Ennek az elvnek következményeképpen igyekeztünk minden olyan vállalkozást, melyek nem egy kulturális egyesület munka tervébe való, anyagi veszteséggel is megszüntetni és újtát állottuk a legkövetkezetesebben minden olyan indítvány elfogadásának, a mely ilyen vállalatok további fenntartását javasolták.

Tehát lebonyolítottuk véglegesen a *dombháti* tüdő ügyeit; lebonyolítottuk az ásványvíz-üzlet még ez évre átjött peres ügyeit és végre sikerült a pénzügyminiszter ural is olyan megállapodásra jutni hosszszas kérelmezések és küldöttségek útján, hogy a mérleg-számlánkon 43060 Kor. 52 fil. befektetéssel és 7503 Kor. 86 fill. felszereléssel szereplő *radna-borbereki* fürdő szerződését felbontja és megváltásul 39707 Kor. 48 fill. összeget folyósít az 1902-iki költségvetés képviselőházi megszavazása után.

Ezzel lejártszódott utolsó felvonása annak a szerencsétlen irányzatnak, mely egyesületünket 10 évig majdnem lekötötte és szabad mozgását megbénította.

Más irányú működésünket is kitartható és lelkes munkásság jellemzi. Ez a munkásság megvolt az egyesület minden tényezőjében és a bátorító és buzdító lelkesedés meg volt minden egyes tagjában; úgy, hogy lekötöttségünk ellenére is széles körű munkálkodásról tehetünk örvendetes jelentést.

Szervezetünk élén ott áll fenséges *védnök, Fózsef Agost kir. herceg*, a ki minden ügyben jó akaratú támogatónk s minden egyesületi ügy iránt minduntalan a legmelegebb érdeklődésének és rokonérzésének adja tanujelét.

Az ügyvezetést az elnökség a választmány útasítása és határozatai szerint a leglelküimeretesebben teljesítette. És minthogy a rendes tagdíjakból befolyt összeg nem volt elegendő a felmerült kiadásokra, minden gyűjtési módot felhasználott és érvényesített, hogy a hiányt más forrásokból fedezze. Miként a pénztári jelentések mutatják, a rendes tagdíjakból bevett 13285 Kor.-val szemben 44046'07 Kor. volt a felmerült összes kiadás s így 30761 kor. 67 fillér volt az az összeg, melynek összehozásáról föltétlenül gondoskodnunk kellett.

E czélból két tárgysorsjátékot is rendeztünk s ezzel elértük, hogy 1901. évre 3449 kor. 94 fill. felesleget is áhozhattunk.

E pénzügyi rendezés munkálatai rengeteg időt emésztettek fel, úgy, hogy a központnak tartózkodnia kellett minden olyan mozgalomban való részvételtől, mely idejét és munkáját e pénzügyi műveletektől elvonhatta.

S jövőre is követnünk kell ezt, mert megállapított költségvetésünk 14000 kor. tagsági bevétellel szemben 45787 Kor. kiadást irányoz elő.

Ama kegyeletes megemlékezésünknek, hogy dicsőült *Erzsébet* királynék nevére egy *Erzsébet-zászlóval* örököstük meg, a legszebben megfelleltünk, a mennyiben a múlt évben elkészült e zászló, melynek egyik oldalán elhunyt Nagyasszonyunk arczképe, a másik oldalon egyesületi jelvényünk van a legművészebb kivitelben kihimezve. A díszítéseket egy régi Apafi-zászló után mintáztuk.

A jövő évben, a mikor egyesületünknek új alapjait vetjük meg: fogjuk ezt a lobogót felavatni és e lobogó alatt indítjuk meg az új munkát, új erővel, új lelkesedéssel!

Már a múlt évi közgyűlésen jelentést tettünk, hogy Mátyás királyunknak kolozsvári születési házáat átvettük, hogy abban egy új kulturintézményt, egy *néprajzi muzeumot* létesítsünk. A választmány határozata értelmében *Fankó* János drt biztuk meg azzal, hogy a néprajzi bizottságunk által gyűjtött tárgyakat rendezze és kiegészítse. Ez a munkátat foly és a jövő év tavaszán remélhetőleg a felgyült anyag szakszerűen elrendezve lesz.

Hálával kell iti felemlitenünk, hogy a Muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége az idén is 1000 koronával támogatta muzeumalkotási törekvésünket és az a kölcsönös bizalom és barátságos együttérzés, mely a főfelügyelőség és az egyesület között kezdettől fogva fennáll: lehetővé teszi, hogy a jövőre még több segítséget kérjünk.

Országos érdekű és a legszélesebb körben, legnagyobb rokonérzést és érdeklődést keltett mozgalom volt az a mentő akció, melyet a székelység bajainak orvoslása czéljából indítottunk. Látszólag nem tartoznék az E. K. E. czéljai közé a székelység megmentésének kérdése, de minthogy többi egyesületeink ezt a kérdést nagyon lanyhán kezelték és minthogy mindaddig az E. K. E. másnemű működést a Székelyföldön nem fejthet ki, míg a székelység hajain segítve nem lesz: hazafias kötelességünknek tartottuk, hogy ennek az ügynek előbbre vitelét munkarendünkbe telvegyük és teljes erővel annak megoldásán dolgozzunk.

Igy merült fel aztán az az eszme, hogy mielőtt e kérdésben valamely lépés történnék, előbb számba kell venni a bajokat és keresni kell ezek orvoslásának gyógyító szereit. Széles alapon, nagy arányokban indította meg ezután az E. K. E. a székelymentő akció, melynek első felvonása az a *székely kongresszus* lesz, melyet az egyesület a nyáron a Székelyföld valamely alkalmas pontján rendez. Ennek a kongresszusnak előkészítése nem az ismert csapásokon, hanem egészen gyakorlati irányban halad, s pedig úgy, hogy a kongresszus után az egyes határozatok megvalósításához azonnal hozzá lehessen fogni. A fölkért egyes előadók nem az íróasztal mellett készítik el előadói javaslatukat, hanem az E. K. E. anyagi segítségével szétmennek a Székelyföldön és a helyszínen tanulmányozzák a bajt és határozati javaslatukat így állapítják meg. Ezeknek végrehajtását azután a kongresszus az egyes kulturális és közgazdasági egyesületekre bízna. Az egyes egyesületek eljárásuk eredményéről az évenként ismétlődő kongresszusokon számolnának be. Az előadói javaslatok, ha időközben elkészülnek, röpiratok alakjában is megjelennek, hogy mintegy előkészítsék a közvéleményt az egyes kérdésekről és a szakszerű bírálatnak is anyagot szolgáltatassanak. Elsőnek jelenik meg a napokban* *Hoffmann* Géza bányagazgató tanulmánya a *Székelyföld kincseiről*, azután következni fog *Barabás* Endre tanár munkája, mely *A nemzetiségi bankok elterjedése a Székelyföldön és az eddig folyósított jelszlog kölcsönösszege* címet viseli. *Mika* Ottokár *A székely kérdés lokális megoldásának módjairól* fog értekezni stb. Hasonlóképp tanulmányozzák a székely kérdés egyes részleteit más felkért neves előadók is.

Örvendetes tényként említjük, hogy a kongresszusi költségekre az E. K. E. védője, *Fózsef Agost* kir. herceg 200 koronát küldött és e nemes példán buzdulva, egyéb adományokból is befolyt 2000 korona.

A székely kongresszussal kapcsolatosan felmerült az az eszme, hogy miképen lehetne a Romániába kivándorolt és ott letelepedett székely családoknak legalább gyermekeit megmenteni a hazának. Az E. K. E. ezt a kérdést is kezébe vette és a hazai főiskolák nagy részével megegyezett abban, hogy az E. K. E. a romániai székely családok jómagaviseletű és tehetségesebb gyermekeit haza hozza és az egyes iskolákban elhelyezi. Az intézet aztán gondoskodik, hogy az ilyen ifjak az intézetben 8 éven keresztül ingyen tanítást, szállást, élelmet, tanácsot, szóval teljes ellátást kapjanak.

* Lapunk zártakor már megjelent.

Az első ilyen raj már bejött az országba és a nagy magyar Alföld iskoláiban tanulja az elfelejtett édes magyar szót. Az egyesület kintartással tovább folytatja ezt a mozgalmat, mert jól tudja, hogy a visszahozott és itt emberré nevelt gyermek később haza édesgeti szüleit és rokonait, de ha visszamegy is Romániába, mint magyarságában megedzett, művelt férfiú kerül oda, hogy külföldön is becsületet szerezzen a magyar névnek. A mozgalom annyira kedvezően indult, hogy pár év múlva 100 ilyen kivándorolt székely ifjú jön vissza az országba.

Mikor a munkától és nyomorúságtól elcsigázott egyik románai székely apa fiát elkísérte Magyarországra és az E. K. E. képviselőjének átadta, zokogva a földre borult és a földet csókolgatva, áldotta az Istent, hogy magyarul már alig beszélő fiát hazahozhatta.

Nemcsak a székelységnek, hanem az egész erdélyi magyarságnak és a más ajkú lakosságának is egyik igen jövedelmező mellékfoglalkozása lehetne Erdélyben a *házi ipar*, ha a házi iparosok több izléssel és csinnal dolgoznának. Az E. K. E. ebben az irányban is tett kísérleteket. Oda állott a háziiparos és a közönség közé közvetítőnek. Munkával látta el a szegény népet, kelendővé tette kézi ügyességének termékeit, sőt, hogy az erdélyi háziipar szebb és izlésebb példányait szélesebb körben megismertesse, háziipari-kiállításokat rendezett Debreczenben és Kis-Kun-Félegyházán. Mindkét helyen rendkívül nagy érdeklődéssel fogadták a kiállított tárgyakat és különösen a debreczeni közönség állandó vásárlója lett azoknak. A rövid félévi közvetítés alatt majdnem 20,000 korona értékű megrendelést osztott ki az E. K. E. a székely és más háziiparosok között. Tervbe vette az egyesület az összes erdélyi ilyen iparüzemekről egy nagy képes árjegyzék kibocsátását és a nagyobb városokban állandó háziipari bazárok szervezését. A kereskedelemügyi miniszter a mozgalom hathatós támogatását kilátásba helyezte.

Erdélyben annyi természeti ritkaság és kincs hever kiaknázatlanul, hogy e téren még sok előkészítő munkára van szükség, míg azoknak értékesítésére a szükséges vállalatokat létrehozzák. Mindjárt Erdély határánál, a Jád-völgyében igen alkalmasak a geológiai viszonyok egy carbid-gyár alakítására Nyíry István mérnök az E. K. E. erkölcsi támogatásával e gyárat már fel is építette s az E. K. E. közvetítésével a kereskedelemügyi miniszter segítségét kérte ki, hogy a gyárat megfelelőleg üzembe hozhassa. Most folynak erre nézve a tárgyalások és remél-

jük, hogy az első magyar carbid-gyár mielőbb megkezdje működését. Hasonlóképp több iparvállalat létesítését határozták el azok az angol tőkepénzesek, a kik a nyáron az E. K. E. kalauzolásával Erdély természeti szépségét megtekintették. Ha ezek közül csak egy is sikerül, akkor Erdély az angol tőke részére megnyílik s több virágzó ipartelep áldásait élvezi majd a szegény lakosság.

Hozzáférhetővé tenni Erdély természeti szépségeit és ide vonzani a hazai és külföldi turistákat. valósággal lábra állítása volna a szegény népnek, mert az idegenforgalom révén éppen az a rész jutna keresetforráshoz, mely a megélhetési viszonyok miatt kivándorolni kénytelen. Ebben a tekintetben is sokat tett az E. K. E. Menedékházakkal, utakkal, utjelzésekkel s utjelző-táblákkal látta el a gyönyörűbb helyeket. A tordai hasadék, a Detonáta, a Királykő, Bucsecs, a Pilis, az Andrassy-havasok, a reciczeli vizesés és majdnem az egész bihari havas részben feltárva, a forgalomnak már átadottak. Most még csak a hazai turisták látogatják e helyeket, de már jönnek az idegenek is. A nyáron például több angol turista-csoport jött országrészünkbe.

Az egyesületnek külön fürdőügyi osztálya az erdélyi fürdők terjesztésén fáradozik. Ellátja a fürdőket szakszerű útbaigazításokkal, azokat jithon és a külföldön ismerteti és mindent elkövet, hogy az erdélyi fürdők látogatottságát emelje. Az idén szakkönyvet adott ki „A fürdők helyes berendezése és az ásványvizek okszerű kezelése“ címmel. Kitünő ásványvizei részére különösen a Balkán-államokban óhajtt forgalmat biztosítani, e célból érintkezésbe lépett a konzulátusokkal és több ásványviznek állandó piacot teremtett a külföldön. Nagy nehézségbe ütközik az erdélyi ásványvizeknek a romániai piacokat megnyerni, mert az oláh hatóságok mindenféle akadályokat gördítenek az elé.

Tudvalevőleg a selyem-gubók tenyésztésével a Dunántul községei igen jövedelmező keresethez jutottak Erdélyben ezeknek tenyésztésével még nem tettek kísérletet, különösen azért nem, mert kevés a szederfa. Az E. K. E. itt is kezdeményezőleg lépett fel és ez összes erdélyi községeket számba vette, hogy melyek volnának alkalmasak selyemgubók tenyésztésére. A székely-földön vagy 20 község ajánlott fel kisebb-nagyobb területet szederfák ültetésére s maga az egyesület is egy nagyobb szederfaiskolát óhajtt létesíteni Kolozsvárt. E tárgyban érintkezett az E. K. E. *Bezerédj* Pál selyemtenyésztési miniszteri megbizzottal, a ki a szegszárdi selyemtenyésztési intézet egyik főfel-

ügyelőjét a helyszínére küldötte, hogy az egész kérdésre nézve az irányító intézkedéseket megtegye és az E. K. E. intézőinek útbaigazításokat megadjon. Már a tavasszal megkezdődnek ilyen irányban is a munkálatok.

Az országrész természeti szépségeinek a megismertetésére a kiadványoknak egész tömegét adta ki az E. K. E. Majdnem 20 ra megy a kiadványok száma, melyek közül most jelent meg az *Erdélyi Kalauz*, *Hunyadmegyei Kalauz*, a fürdők leírásának német és oláh nyelvű része. A vasúti állomásokon színes tájképek ismertetik az erdélyi természeti ritkaságokat, több helyen felállított stereoszkopok nyújtanak izelítőt a látóvalókról. Most van előkészítés alatt az angol és francia közönség részére egy angol és francia ismerető könyv, mind szép képekkel illusztrálva.

Az E. K. E.-nek alapszabályszerű egyik feladata, hogy az erdélyi helynevek rendezése céljából a szükséges lépéseket megtegye. Annak idején a helynevek magyarsága érdekében nagy küzdelme volt a nemzetiségekkel, míg végre törvényes uton szabályozták a kérdést. A törvény azonban nincs végrehajtva s ezért a helynevek tekintetében Erdélyben igen nagy a zűrzavar. Az egyesület összegyűjtötte a magyar helynevekre vonatkozó történelmi adatokat s ezek alapján óhajttja a régi magyar helyneveket jogaikba visszahelyezni.

Nagy költséggel jár az E. K. E.-nek az a törekvése, hogy a kiállításokon mindig méltó módon mutassa be Erdélyt. Részt vett annak idején a *budapesti* millennáris kiállításon, melyen nagy eredménnyel, a *brüsseli* kiállításon, melyen diszoklevéllel, a *párisi* kiállításon, melyen elismerő okmányokkal és a *marosvásárhelyi* iparkiallításán, melyen eredménnyel tüntették ki. Maga rendezett kisebb kiállításokat *Kis-Kun Félegyházán* és *Debreczenben*, hol az erdélyi háziipari termékeket mutatta be. E kiállítások, míg egyfelől dicsőséget szereztek az E. K. E.-nek, másfelől rendkívül széles körben megismertették Erdélyt, úgy, hogy most már a külföldi kiállításokra rendszeresen meghívják az egyesületet. Legutóbb *Schumacher* Sándor, a neves dán író tárgyalt az egyesülettel, hogy 1902-ben egy erdélyi néprajzi kiállítást rendezzen a *Tivoli*-ban.

Osztályaink köréből munkásság tekintetében a *brassómezei osztály* tűnik ki, melyet központunknak is minél hathatósabban támogatnia kell, mert a magyarságnak e helyen is térfoglalását igazolják a statisztikai adatok, mely szerint a magyarok száma *túlhaladta* a most uralkodó népfaj számát és mert nekünk a

székelység felé az idő szerint ez a legközvetlenebb útunk. A többi osztályok közül az *alsófehér-* és *hunymegyei* váltak ki nagyobb munkássággal.

Nagy jelentőségű feladatokra van hivatva a székes-fővárosi osztály, mely *Daniel Gábor* képviselőházi alelnök vezetésével újra szervezkedett s mintegy 600 taggal összekötő kapcsolatot a székes fővárossal a honnan és a melyen keresztül kell az idegen forgalmat Erdély felé irányítani.

A tagokra vonatkozólag örömmel jelenthetem, hogy a f. évben 400 új tagot gyűjtöttünk. Ezzel tagjaink száma az 5000-et meghaladja.

A központi osztályok közül eleven munkásságot fejtett ki a *turista-osztály*, mely egységes programja alapján megkezdte a természeti szépségek feltárását, kiindulva Erdély kapujánál, a Királyhágót környező Bihari-havasokban, melyet *Czárán Gyula* tiszteleti tagunk páratlan bőkezűségével és személyes fáradozásával majdnem teljesen feltárt.

Élénk tevékenységet fejtett ki *kerékpáros osztályunk* is, melynek tagjainak száma megkétszereződött s ezzel épen azt az elemet nyertük meg hazafias ügyünknek, mely tagsági díjait a legpontosabban fizeti, értem ez alatt a *kereskedő és iparos osztályt*.

Az E. K. E. is kénytelen volt belemenni abba, hogy nevének kezdőbetűit egyes hazai iparcikkek elnevezésére átengedje. Kénytelen volt azért, mert a többi kulturegyesület a pénzgyűjtésnek ezt a nemét elfogadta és így az E. K. E. sem zárkozhatott el attól, de sőt reá is volt utalva, hogy hazafias céljai részére ilyen uton is anyagi segítséghez jusson. Az egyesület azonban kezdettől fogva tisztában volt azzal, hogy a név használatára egyes cégeknek adott ilyen kizárólagosság semmi tekintetben sem erkölcsös és semmi tekintetben sem emeli az egyesület tekintélyét. És itt megnyugtathatjuk azokat a tagjainkat, akik az E. K. E. iparcikkekhez hasonló magyar és erdélyi gyártmányokat hoznak forgalomba, és megnyugtathatjuk különösen a kereskedelemügyi m. kir. miniszter urat, aki az ilyen engedélyezést a többi gyárosok érdekeivel ellentétesnek tartja, hogy mi is az ő álláspontján állunk és csak is a szükség és kényszerhelyzet következtében mentünk bele ilyen szerződés kötésbe hogy mi leszünk az elsők, akik a pénzgyűjtésnek ezt a nemét megszüntetjük. Azt azonban sajnos látjuk, hogy az egyes egyesületek egymásnak ilyen ipari cikkeit külföldi származással gyanúsítják meg, hogy ezzel a maguk iparcikkeinek annál nagyobb kelendőségét biztosítsanak. Mindenesetre helyes volna, ha a kormány bele-

szólana a dologba és megszüntetné ezt az izléstelen és a hazai iparra nézve épen nem kedvező eljárást. Hiszen azzal a munkával, melyet az egyes egyesületek a működési területükön kívül eső ilyen iparcikkek terjesztéséért kifejtenek, üdvösebb és hasznosabb alkotást is létrehozhatnak. Az erdélyi egyesületek például azzal az erővel és munkával már rég felállíthattak volna egy gyújtó-gyárat a Székelyföldön, melyre valóban égető szükség van.

E rövid ^{*}jelentésbe ^{*}foglalva az egyesület központjának működését, induljunk útnak a további küzdelemre, mely küzdelemhez kérjük a tagok jóakarátát és támogatását!

Jelentésemnek jóváhagyó tudomásul vételét tisztelettel kérem.

As E. K. E. közgyűlése

Nov. 10-én folyt le az E. K. E. évi közgyűlése a tagoknak rendkívül nagy érdeklődése mellett.

Jelenvoltak: *Feilitzsch* Arthur br. orsz. képvis., elnök, *Palkovics* József altábornagy, *Téglás* Gábor főigazgató (Déva), *Dax* Adolf M. Á. V. főfelügyelő, *Bán* Antal posta- és távirahivatali főnök, *Fekete* Nagy Béla v. tanácsos, *Márki* Sándor dr., *Szadeczký* Lajos dr. egy. tanárok, *Rudas* Gerő dr. orvos, *Fékey* Dániel dr. törvényszéki bír., *Weisz* József dr. ügyvéd, *Kovács* János és *Páter* Béla tanárok, *Ferenczy* Gyula bankigazgató, *Pap* Mihály ny. csendőrezreales, *Kozma* Ferencz kir. tanfelügyelő, *Csifó* Salamon unit. egyházker. titkár, *Hermann* Antal dr. igazgató, *Merza* Gyula főpénztáros, *Fodor* János, *Solti* Lajos, *Holtzer* Nándor és *Müller* Béla jegyzők, *Kovács* Géza titkár, *Eisler* Mátyás dr. főorvos, *Tanács* József gyógyszerész, *Csiky* Emmanuel vármegyei számvevő, *Sárdy* Lőrincz, *Hutter* Gerő, *Tomán* Béla, *Novelly* Lajos, *Stekkel* József, *Medgyesi* Károly dr., *Weisz* Adolf, *Szegedi* Zoltán, *Spacsek* Ferencz., *Smidtmayer* Lajos, *Bieszler* Ármin, *Benyovits* István, *Gombos* Antal, *Bernáth* Á. Sándor, *Klaszovits* György, *Radnóti* Dezső főtitkár s még számosan

Feilitzsch Arthur báró elnöki megnyitójában visszapillant az E. K. E. 10 éves működésére. Isten segédelmével az egyesület túlélte gyermekkorát. Nehéz küzdelmek között, való-

ságos emberfeletti munkával kellett az egyesületet e 10 év alatt keresztül vezetni azokon a bajokon és terheken, melyeket születésekor vállaira raktak. E küzdelemben bátorító és lelkesítő vezércsillagként ragyogott felénk védőnknek *Főzsef Ágost* kir. herczeg ő fenségének *nemes példája, aki egyesületünket szívébe zárta és hazafias céljait magáévá tette. E közgyűlésen első szavunk, első üdvözlésünk szálljon feléje és köszöntsük védőnket a legmelegebb szeretettel s fejezzük ki hódolatunkat felséges személye iránt.* (Zajos éljenzés.)

A 10 év lezajlása után új erővel kell munkába fogunk, hogy nagy és nemes céljainkat megvalósítsuk. A terheket immár leraktuk. Annak a nagy vállalkozásnak, hogy a radnai szoros bejáratánál egy üdülő telepet létesítsünk, a leglekiismeretesebben megféleltünk. A telepet most már átadhatjuk a kincstárnak, mely a tovább fejlesztésről gondoskodni fog. E fürdő létesítésével is nemzeti célokat szolgáltunk.

Másik nagy alkotásunk a Mátyás király születési házában létesítendő *néprajzi múzeum*. Jövőre ezt is átadják a nyilvánosságnak.

A székelykérdésben is mi voltunk az elsők, akik az akadémiai disszertációk teréről a gyakorlati tevékenység terére vittük a kérdést. A jövő hónapban újból felvesszük az előkészítés fonalát és a jövő évben megrendezzük a székelykongresszust. A székelykérdés előbbre vitelével az erdélyi magyarságot erősítjük.

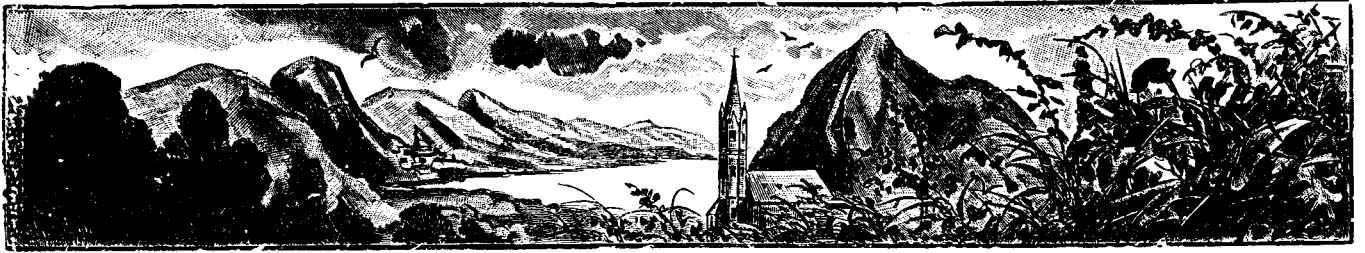
A súlyos anyagi viszonyok mellett is a lefolyt 10 év alatt az E. K. E. a legnagyobb tevékenységet fejtette ki. Egy pillanatig sem nyugodott, nem állott meg. És e munkásságnak eredménye az, hogy minden téren célját elérte. (Éljenzés.)

Kéri a tagok pártfogását s ezzel a gyűlést megnyitja.

Herrmann Antal reflektál az elnöki megnyitóra s üdvözlő az elnököt a 10 éves jubileum alkalmával.

Elnök a jegyzőkönyv vezetésére *Solti* Lajos jegyzőt, a jegyzőkönyv hitelesítésére *Weisz* József dr. és *Dax* Adolf tagokat kéri fel.

Radnóti Dezső főtitkár ismerteti ezután a választmány működését.

Részletesen beszámol a vagyoni állapotról s különösen arról, hogy a radna borbereki fürdőt a kincstárnak visszaadták és a kincstár közel 40.000 kor. megváltási összeget állapított meg. Ezzel lehetővé van téve, hogy azokat a kötelezettségeket, melyeket az egyesület szerződésileg épen a fürdő létesítése érdekében elvállalt, teljesítse. Egyéb működéséből kiemeli a néprajzi muzeum, a székely-kérdés, a háziipar, az iparvállalatok létesítése, az idegen forgalom emelése, a fürdőügy fejlesztése körül kifejtett tevékenységet. Jelzi, hogy az egyesület kebelében minden téren élet és kedv uralkodik. Az osztályok lelkesen működnek és a tagok örvendően szaporodnak. A folyó évben 400 új tag lépett be.

A közgyűlés a jelentést teljes egészében elfogadja s azután elnök a tisztújítások megejtésére *Fekete Nagy Béla* elnöklésével *Csiki Emánuel*, *Eisler Mátyás*, *Szegedi Zoltán* és *Kovács Géza* tagokat kiküldi.

Felolvastatott *Szekula Ákos* és *Ferenczy Gyula* számvizsgálók jelentése, mely a pénztárt a legnagyobb rendben találta és *Merza Gyula* főpénztárosnak a felmentvény megadását javasolta. A közgyűlés ezt megtoldotta azzal, hogy *Merzának* önzetlen fáradozásaiért köszönetet szavazott. Hasonlóképen *Weisz József* dr. indítványára az egész tisztikarnak.

Tárgyalták végül a brassóvármegyei osztály javaslatát, hogy a tervbe vett *Erzsébet-menedékházat* e vármegye területén építse fel az egyesület. Az indítványt elvben elfogadták.

Fekete N Béla tett jelentést a jelölésekről, melyeket a közgyűlés egyhangulag elfogadott

E szerint az 1901/02. évi tisztikar és választmány a következő:

Elnök: *Feilitzsch Arthur* báró. Alelnökök: I. *Melitskó Frigyes*, II. *Szádeczky Lajos* dr., III. *Heppes Miklós*, IV. *Herrmann Antal* dr., V. *Gyöngyösi Béla* erdőfelügyelő. Fő-

titkár és muzeumőr: *Radnóti Dezső*. Titkár és muzeumőr: *Kovács Géza*. Főpénztáros és muzeumőr: *Merza Gyula*. Jogtanácsos: *Deák Albert* dr. Számvizsgálók: *Ferenczy Gyula*, *Szekula Ákos*. Ellenőrök: *Csiki Emánuel*, *Tanács József*. Jegyzők: *Fodor János*, *Müller Béla*, *Hollitzer Nándor*, *Pallós Albert*, *Solti Lajos*. Választmányi tagok: *Bán Antal*, *Benyóvics István*, *Békéssy Károly* dr., *Csifó Salamon*, *Csiszár Gyula*, *Dax Adolf*, *Deák Albert*, *Eisler Mátyás*, *Északy Károly*, *Felméri Albert*, *Fekete Gábor*, *Gergely Ferencz*, *Gyárfás László*, *Gámán József*, *Hevesi József*, *Hangay Oktáv*, *Incze Gerő*, *Jékely Dániel* dr., *Kiss Sándor*, *Kazay Rezső*, *Kovács János*, *Kovács Dezső*, *Kozma Ferencz*, *Márki Sándor* dr., *Magyar Endre*, *Merza Lajos*, *Nyiredy Géza* dr., *Paikovics József*, *Pap Mihály*, *Patak Jenő* dr., *Papp Kristóf*, *Pokoly József* dr., *Páll István*, *Puskás Béla*, *Sárdi Lőrincz*, *Sólyom János*, *Szádeczky Gyula* dr., *Szegedi Zoltán*, *Szentpétery János*, *Simon Gyula* dr., *Szvaacsina Géza*, *Teleki László* gr., *Török Imre* dr., *Tomán Béla*, *Versényi Gábor*, *Versényi György* dr., *Vuchetich Sándor*, *Weisz József* dr., *Stekkel József*.

Felolvasták ezután az üdvöző táviratokat, melyek közül a brassómegyei osztály távirata a következőleg hangzik: „Oda gondolva és együtt érezve közgyűlésünkkel Isten áldását, folyamatos erős és egészséges haladást kívánunk egyesületünknek.

Zakariás, osztályelnök.

Az elnök zárószavai után a közgyűlés lelkes hangulatban oszlott szét.

As E. K. E. választmányi gyűlése.

A közgyűlést megelőzőleg nov. 1-én a központi választmány is tartott gyűlést, melyen részt vettek *Feilitzsch Arthur* báró orsz. képviselő, elnök, *Melitskó Frigyes* és *Szádeczky Lajos* dr. alelnökök, *Radnóti Dezső* főtitkár, *Merza Gyula* főpénztáros, *Kovács Géza* titkár, *Tanács József*, *Weisz József* dr., *Pap Mihály*, *Versényi Gábor*, *Dax Adolf*, *Sólyom János*, *Hollitzer Nándor*, *Gyöngyössi Béla*, *Fodor János*, *Sárdi Lőrincz*, *Északy Károly*, *Puskás Béla*.

Elnök szomorúan jelenti, hogy *Szilágyi Dezső* rendes tag elhunyt. Ő volt az, ki mint házelnök az E. K. E.

taggyűjtőjét a háznak nyilvános ülésen bemutatta és elsőnek irta alá az ivet. A ravatalra a székesfővárosi osztály utján koszorút helyeztetett és most kéri, hogy a választmány fejezze ki részvétét. (Helyes.)

Főtitkár betérjeszti a nov. 10-én tartandó közgyűlés tárgysorozatát s ezzel kapcsolatosan bemutatja a közgyűlés elé viendő tárgyakat. A választmány a maga részéről is elfogadja az évi munkálkodásról, számadásokról és évi költségvetésről szóló jelentéseket, ellenben az alapszabályok módosítására vonatkozó bizottsági javaslatot törli a tárgysorozatból és előbb annak kinyomatását és a tagoknak való szétküldését mondja ki.

Főtitkár részletes jelentést tesz a székely kongresszus mozgalmairól. Bemutatja az e tárgyban jul. 28-án tartott előértekezlet jegyzőkönyvét. Egyben felhatalmazást kér, hogy az elnökség az előadók részére a felkéréseket és megbízásokat szétküldhesse, valamint a felmerülő költségeket utalványozhassa. A választmány az előterjesztést helybenhagyja és az előadókra nézve kért felhatalmazást megadja.

Főtitkár jelenti, hogy a székely mozgalommal kapcsolatosan az Oláhországba selylő székely gyermekek ügyét is kezébe vette s igyekszik őket a hazai intézetekbe elhelyezni. A mozgalom sikerre vezetett és már több gyermek tanul az alföldi iskolákban. Örvendetesen tudomásul veszi a választmány és megbízza az elnökséget, hogy a mozgalmat tovább folytassa.

Főtitkár jelenti, hogy *Miss Tagart* és *Mr. Shrubsole* vezetésével egy nagyobb unit. vallású angol társaság jött Erdélybe. *Ferencz József* unit. püspök felkérésére az elnökség készséggel rendezte és vezette a kirándulást. Nagy tevékenységet fejtett ki a székesfővárosi osztály, melynek részéről *Erődi Béla* dr. alelnök, *Polány Zoltán* dr. titkár, *Jeremiás Rezső* jegyző és *Jeremiás Arnold* választmányi tag fejtették ki rendkívüli buzgóságot. Hasonlóképpen az *Aradhegyvidéki Turista Egyesület* is, mely vendégül fogadta az idegen turistákat és *Tedeschi Viktor* elnök vezetésével mindent elkövetett, hogy a vendégek kedves emlékekkel távozzanak Aradról. A hunyadvármegyei osztály, a vajda-hunyadi ügyvivőség, a tordaaranyosmegyei osztály és torockói értelmiség szintén kivette részét a fényes fogadtatásból. A kirándulókat a főtitkár kivül *Boros György* tanár és *Győry Ilona* írónő kísérték. Felemlíti utóbbinak lelkes buzgóságát, melylyel a kirándulók mind-egyikével Magyarországot és a magyar nemzetet megszerettetni igyekezett. A választmány örömmel értesül az angolok kirándulásáról és kedves kötelességének ismeri, hogy a rendezésben eljár összes

osztályoknak és tagoknak, valamint Györy Ilona irónőnek köszönetét kifejezze.

Suchmacher Sándor dr., a dán irodalmi társaság titkára felhívja az egyesületet, hogy a jövő évben rendezzen néprajzi kiállítást Dániában. A választmány ez időszertint nincs abban a helyzetben, hogy ezt a kiállítást megrendezhesse, ellenben kimondja, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter figyelmét a kiállításra felhívja.

Máthé József rendes tag indítványt adott be, hogy az E. K. E. ifjúsági üdülő helyeket létesítsen. A választmány az indítványra az összes fürdők figyelmét felhívja.

A kolozsmegyei osztály elnöke jelenti, hogy az osztály újja szervezése szükségessé vált. Kéri a választmányt, hogy ez ügyben intézkedjék. — A választmány a kolozsmegyei osztályt a központi osztályok közé sorozza és újja szervezésére az elnökséget felhatalmazza.

A turista osztály jelenti, hogy a galibai közutat átvette Czárán Gyula tiszteleti tagtól, a ki itt is a legnagyobb áldozattal készítette el a szükséges turista alkotásokat. Javasolja, hogy ezért neki köszönet szavazzassék, valamint utaltassék ki a megszavazott 400 korona költség és Matye Juonnak, a ki a munkálatokra felügyelt 50 korona jutalmát adassék és a fentartásra évi 100 koronával vele szerződés köttessék. A választmány a jelentést örömdet tudomásul veszi és egészében elfogadja azzal a hozzáadással, hogy Melitskó Frigyes osztályelnöknek és Fodor János osztálytitkárnak is köszönetet szavaz a kirándulás tervezéseért és vezetéseért. Ezzel kapcsolatosan a választmány 1000 koronát előjegyez a jövő évi költségvetésbe való felvételre, melytel e vidéken a további turista alkotásokat folytatja.

A néprajzi múzeumra vonatkozólag főtitkár jelenti, hogy Jankó János dr. javaslatára Stripszky Hiedort az elnökség muzeumi gyakornokul alkalmazta. A tárgyak gyűjtése foly. A választmány a gyakornok alkalmazását helybenhagyja s részére a fizetést folyósítja.

A székesfővárosi osztály javasolja, hogy Nyíry István carbid-gyára érdekében az egyesület a kereskedelmi miniszterhez feliratot intézzen. A választmány készséggel támogatja Nyíry Istvánt, hogy gyárát mielőbb üzembe helyezhesse.

Homoród fürdő érdekében Udvarhelyvármegye alispánjának átiratát a választmány a legbehatóbban tárgyalta. Minthogy asonban az Alapszabályok nem engedik meg, hogy az egyesület pénzeit ilyen befektetésekre fordítsa, a földmivélsügyi minisztert kéri fel a választmány, hogy a szükséges befektetésekre a megfelelő összeget engedélyezze.

A régi 60 koronás alapítványokra kimondja a választmány, hogy mindazokat, kik alapítványukat 200 koronára nem egészítették ki, ismételtén felszólítja, hogy ezt megtegyék, illetve engedjék meg, hogy alapítványaik az adomány rovatra vezessék s az egyesületet ezután mint rendes tagok támogassák. Az eddig történt bejelentéseket a választmány tu-

domásul veszi és ezek összegét az alapítványi rovatból törli.

Több apróbb ügy után, a gyűlés feloszlott.

AZ OSZTÁLYOK KÖRÉBŐL.

A székesfővárosi osztály gyűlése

Ama széles körű közgazdasági tevékenység, melyet az E. K. E. a székeltség és általában a magyarság megerősítése érdekében megindított, mind nagyobb hullámokat vet fel, úgy hogy az egyesület szervezetét mind szélesebb alapokra kell fektetni. Ezért szükség volt, hogy a fővárosban olyan szervezet létesíttessék, a mely az egyesület törekvéseinek a székes-fővárosban hangot adjon és a közérdeklődést minden irányban felkeltse.

Ilyen célzattal alakult meg Budapestén az E. K. E. székes-fővárosi osztálya Daniel Gábor képviselőházi alelnök vezetésével. Ez az osztály hatalmas lökést adott az E. K. E. ügyeinek a fővárosban; tagjainak száma 600-ra emelkedett; „E. K. E.” címmel külön folyóirata van.

Az osztály választmánya nov. 15-én délután a képviselőházban rendkívül fontos választmányi gyűlést tartott, melyre a központból megjelentek: Felitzsch Arthur báró, orsz. képviselő, elnök és Radnoti Dezső főtitkár. Az osztály köréből ott voltak: Daniel Gábor osztályelnök, Hankó Vilmos dr. alelnök, Polány Zoltán dr. titkár és Feremiás Rezső jegyző. Továbbá: Fancsó Benedek dr. tanár, Györy Aladár író, Csatáry Lajos miniszteri tanácsos, Szinte Gábor tanár, Fozan Miklós unit lelkész, Szent-Bálint dr. pü. min. titkár, Páffy Mór dr. geológus, Viskár Béla képviselőházi gyorsíró-revisor, Sebestvén Mihály kir. kuriai bíró, Reinitz Hugó gyáros, Biró Ármín szerkesztő, Nádaskay Béla dr. orvos, Ligeti Lajos bankigazgató, Györy Antal, Rózsa Lajos, stb. stb. Daniel Gábor elnök az ülést megnyitva, bejelenti a központ képviselőit, s azután melegen üdvözlöli a nagy számban megjelent tagokat.

Fancsó Benedek napirend előtt kér szót és reá mutatván arra a körülményre, hogy a mult választmányi gyűlés óta az osztály elnökét a király egyik legnagyobb rendjével tüntette ki és ismét a képviselőház alelnökének választották, — az osztály tagjai nevében a legmelegebben üdvözlöi őt és kéri, hogy továbbra is támogassa az E. K. E. nagy jelentőségű ügyeit. (Zajos éljenzés.)

Daniel Gábor megköszönve az üdvözlést, igéri, hogy a közérdek javára ezentúl is a legtevékenyebben munkálkodni fog és az E. K. E. ügyeit különösen szíven viseli, mert

ez idő szerint az egyesület céljai a legfontosabbak s mélyen érintik Erdély közgazdasági és kulturális fejlődését.

Biró Ármín, a Magyar vaskereskedők országos egyesületének titkára ismertette azt a mozgalmat, a mely újabban megindult, hogy a vasipar némely tárgyait háziiparilag készítsék el és ilyen háziipari telepeket különösen a székelyföldön létesítsenek. A kereskedelmi kormányzat hathatósan támogatja ezt a mozgalmat és kilátás van arra, hogy legközelebb megkezdik a szervezést. A „Vaskereskedők Egyesülete” nevében különösen arra kéri az E. K. E. t, hogy a szervezésben nyújtson a testvéregyesületnek segítséget.

Györy Aladár nagy fontosságúnak tartja a mozgalmat, azonban figyelmeztet arra, hogy a telepeket különösen az olyan helyeken létesítsék, ahol már volt virágzó vasipar, pld. Torockón.

Az osztály választmánya ezek után kimondta, hogy a testvéregyesületnek támogatását felajánlja és felkéri a központot, hogy annak a támogatásnak a módjait az egyesülettel együttesen állapítsa meg. Biró Ármín pedig az eszme felvetéséért és buzgó előbbre viteléért köszönetet szavaz.

Feremiás Rezső jegyző jelentést tesz a szeptember havában Budapestén járt angol unitárius társaság kirándulásairól, melyet az osztály a fővárost illetőleg a legkörültekintőbben rendezett meg. Jelenti, hogy a kalauzolásban Erdődy Béla dr. osztályelnök és Györy Ilona irónő fáradhatatlanul vettek részt. Az angol társaság igen meg volt elégedve a látottakkal és Angolországba visszatérve, többen számtalan felolvasásban ismertették Magyarországot. Különösen Shrubsole H. Vilmos, a londoni geologiai társaság nagy hírű elnöke Magyarország és népe címmel igen nagy jelentőségű felolvasást tartott Londonban a Levis-ham-parkban. Ez alkalommal igen előkelő angol férfiak indítványt tettek, hogy fejezzék ki a magyar nemzet iránt érzett igaz és meleg rokonérzésüket.

A választmány a jelentést tudomásul véve köszönetet szavaz Erdődy Béla dr. alelnök és Györy Ilona irónőnek, valamint a tisztikárnak a kalauzolásért és egyben kimondja, hogy az angol nyilatkozatra hasonló meleg és a magyar nemzet barátságos érzéseit kifejező nyilatkozattal felel, melynek angol nyelven való megírására Fozan Miklós unit. lelkész kéri fel.

Ezzel kapcsolatosan Feremiás jegyző jelenti, hogy az ittjárt angol társaság biztatására több angol gyáros iparvállalatokat szeretne Magyarországon létesíteni. E végből tárgy-

koztatást kértek a gyár alapítás részleteiről. Ennek következtében járt a földmivélsügyi minisztériumban s onnan azt a biztatást nyerte, hogy a legmesszebb menő támogatásban részesítene a keletkezendő iparvállalatokat s például egy *gyapjúmosó* gyár részére Erdélyben a *Küküllő*- völgyet jelölte meg, a hol a kincstárnak nagyobb birtokai vannak. A tárgyalások tovább folynak s remélhetőleg meg lesz a kedvező eredményök.

A választmány örömmel látja, hogy az egyesület által irányított idegen forgalomnak *ilyen eredménye* van s éppen ezért ki mondja, hogy a fejleményeket figyelemmel kíséri és a mit társadalmi úton tehet ennek érdekében, a legkészségesebben megtezi.

Poliány Zoltán dr. jelzi, hogy az osztály a mult gyűlésen állást foglalt az E. K. E. központja által rendezendő *székely kongresszus* mellett. Most azonban a sajtó-értesülésekből azt látja, hogy az O. M. G. E. is szándékozik egy ilyen székely kongresszust rendezni, a mi az erők szétforgácslását jelentené. Kéri az osztályt, hasson oda, hogy ez a fontos mozgalom, melyet az E. K. E. már 1896-ban megindított s melynek megindítására az összes érdekelt hatóságok és testületek részéről formális mandatum van, ne ténnyessék egyesületi versengés tárgyává, hanem barátságos és testvéries együttérzéssel minden érdekelt társadalmi tényező közreműködésével rendeztessék meg ez a nagy jelentőségű kongresszus.

Feilitzsch Arthur báró kér szót, hogy az egész kérdés történetét legáltalább nagy vonásokban ismertesse. Elmondja a mozgalom keletkezésének okait és eseteli a székelység bajainak részleteit. Ezek nem mai keletiek s már az E. K. E. megalakulása előtt minden erkölcsi testületnek módjában állott, hogy az erdélyi magyarság érdekében, — valamit tegyenek. Ha azonban ezt elmulasztották, nem jogos és nem igazságos, hogy most álljon elő éppen az O. M. G. E. a székely bajok orvoslásának a szándékával, a mikor az E. K. E. ebben az irányban támogatva az összes erdélyi erkölcsi testületektől, a mozgalmat megindította. És nem helyes az O. M. G. E.-nek amaz irányzata, hogy a székely

kérdést gazdasági, — tehát agrárpolitikai irányzattal — óhajtja megoldani, mert a székely bajokon egyedül és kizárólag gazdasági irányban nem lehet segíteni. Az ipari, a kereskedelmi, a társadalmi és minden egyéb kulturális hiányokat szem előtt kell tartani, a mikor a *székely kérdés* megoldásához fogunk. Magának a székelyföldnek széttagoltsága egy egységes gazdasági program megvalósítását lehetetlenné teszi. Éppen ezért egy ily kongresszus megrendezésére csak egy olyan egyesület vállalkozhatik, a mely a helyszínéről ismeri a bajok forrását és nem egyoldalú irányzattal megy neki a kérdésnek. Hiszen ha csak egy irányzattal oldható meg a kérdés, akkor az Erdélyi Gazdasági Egyesület illetékesebb volna a kongresszus megrendezésére. A dolog illusztrálására felhoz egy példát: Egy telepön tűz ütött ki és a szomszédos község tűzoltói jelentek meg gyorsabban a tűzoltáshoz; később egy másik község tűzoltói is megjelentek a helyszínén és kifogást emeltek a másik tűzoltóság illetékessége miatt, mert a telep az ő hatáskörükbe tartozott. Míg e felett vitatkoztak, a telep természetesen leégett. Éppen ilyen a helyzet most is s ezért kijelenti, hogy az E. K. E. ragaszkodik álláspontjához és a kongresszust a legközelebbi gonddal megrendezi! Javasolja, hogy a választmány mondja ki a központ mozgalmanak leghathatósabb támogatását.

Fancsó Benedek nem szól az indítvány ellen, mert az osztály a központ törekvéseit természetesen legáltalább támogatni tartozik. Ellenkezője logikai non sens volna. Hanem tartozik mégis annyival, hogy az Omge törekvéseiről felvilágosítást adjon. Mindenekelőtt megczáfolni igyekezik előtte szólnak azt a vádját, hogy az O. M. G. E. tisztán *agrár* politikai irányzattal és egyéb mellék céllal óhajtott volna a székelykérdés megoldásához fogni. Ismereti azután az Omge-nak ezirányú működését, melyből arra a meggyőződésre jut, hogy a kongresszus megrendezésére az Omge vagy a Székely-Egyesület inkább illetékes, mint az E. K. E., mert végeztetésében mégis tisztán turista-egyesület.

Feilitzsch Arthur báró csak arra a megjegyzésre reflektál, hogy az

E. K. E. tisztán turista-egyesület volna. A neve után indulva annak gondolható, azonban az Ekének alapszabályszerüleg is a turistaság, mint főczél mellett minden olyan cél is a feladatai közé tartozik, a mely az erdélyi Kárpátok völgyein és hegyein az ország rész közgazdasági és kulturális fejlődése érdekében megvalósításra vár s minden illetékes tényező megegyezik abban, hogy éppen a székely földön turistaságot addig csinálni nem lehet, míg a turistaságnál sokkal elsőbb rendű társadalmi, közgazdasági és kulturális bajok nem orvosoltatnak. Tehát igenis *illetékes* az E. K. E., hogy e kérdésben vezető legyen és itt mindjárt kijelenti, hogy az Ekének egyedüli célja a kongresszus előkészületeit vezetni, a kongresszusi határozatok *végrehajtásánál* azonban minden egyesület munkáságára számít. A kongresszus előkészítését is úgy vezeti, hogy mindig meghallgatja a székely társadalom véleményét s a szerint irányítja tovább a mozgalmat.

Nádaskay Béla dr. és *Vikár* Béla *Feilitzsch* indítványához csatlakozva az Ekét tartják legilletékesebbnek egy ilyen mozgalom vezetésére.

Daniel Gábor elnök szól még hozzá a kérdéshez és a felmerült látszólagos ellentétet úgy látja elenyésztehetőnek, ha, — miként az indítvány is szól, — megkeressük a kölcsönös megértés módozatait és a mozgalomba az O. M. G. E.-t is belevonva a fontos ügynek megfelelő barátságos egyetértéssel rendezzük tovább a kongresszust, természetesen az E. K. E. vezetése és irányítása mellett. Az elnök javaslatát a választmány elfogadta.

Poliány Zoltán dr. hivatkozva az angolok körében a magyarok iránt megnyilvánult rokonérzésre, indítványozza, hogy ezt az alkalmat ragadja meg az egyesület és angol nyelvű ismertető könyvek kiadásáról gondoskodjék.

György Aladár sokkal hasznosabbnak tartaná, ha az egyesület érintkezésbe lépne a világhírű *Murray* könyvkiadó-czeggel és ennek útján adná ki angol kiadványait.

Kadnóti Dezső felvilágosítja a választmányt; hogy a központ már érintkezésbe lépett e czeggel *Hankó*

Szekelyföld-jének angol nyelvű kiadása tárgyában.

A választmány az indítványt átteszi a központhoz megvalósítás végett.

Feremiás Rezső jelentést tesz a *Fád-völgyében* tervezett carbid gyárról, melyet **Nyíry István** mérnök 80,000 kor. befektetéssel állított föl. A gyár már megkezdte működését, az egyesület központja pedig megkereste a kereskedelmi minisztert, hogy a gyárat támogassa. — Örvendetesen tudomásul vették.

Ugyancsak **jegyző** jelenti, hogy **Borszéký Soma** ny. min. o. tanácsossal a mult gyűlés határozata értelmében a vaskereskedők kongresszusán képviselték az egyesületet és eljárásuknak eredménye az, hogy a kongresszus Erdélyben egy *kaszagyár* felállítását mondotta ki. Örvendetes tudásul szolgál.

Feilitzsch Arthur báró jelentést tesz a központ mozgalmairól, megemlítvén köztük a Néprajzi Múzeum szervezését és az Erzsébet-lobogónak a jövő évben történő felavatását, melyre már most meghívja a székes-fővárosi osztályt. A választmány örömmel hallja a központnak lelkes munkálkodásáról szóló jelentést s annak idején a múzeum megnyitását s a lobogó felavató ünnepén, minél nagyobb számban részt fog venni. Ezzel az ülés véget ért.

Az E. K. E. és az angolok.

Székesfővárosi osztályunk nov. 15-iki gyűlésén felolvasták a hazánkban járt angol turisták üdvözlését, melyben Magyarország iránt érzett rokonérzésüket fejezik ki. A választmányi ülés elhatározta, hogy az angolokhoz üdvözlükért köszönő iratot intéz s **Daniel Gábor** osztályelnök és **Poliáni Zoltán** dr. osztálytitkár aláírásával a következő átiratot küldötte el **Mister W. H. Shrubsole**-nak, a londoni geográfiai társaság elnökéhez:

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület budapesti osztálya mély tiszteletét és rokonszenvét fejezi ki Önnek és barátainak azért a szíveséggért, melyel honfitársaitak országunkról és népünkről, történetünkről a multban, tőrekvéseinkről a jelenben informálták. Bárcsak ez az igaz szívek és lelkek egysége tartaná ébren a kölcsönös érdeklődést mindkét ország javára. Reméljük, hogy még lesz alkalmunk találkozni önökkel és kalauzolni önöket. Egyesületünk biztosítja Önt és barátait bármikor legszívesebben üdvözlételről.

Itt említjük meg, hogy f. hó 11-én este Londonban mindazok, a kik itt voltak Anglia különböző vidékéről, egybesereglettek és egy nagy lunchot tartot-

tak, mely alkalommal **Miss Tagart** be számolt a Magyarországon tapasztaltakról. Rokonszenvűeknek már eddig is kifejezést adtak, a mennyiben egy Kolozsvárt felállítandó unitárius tanszék javára 40 font sterlinget (körülbelül 1000 korona) küldöttek **Ferencz József** unit. püspöknek.

Mult füzetünkben megemlékeztünk arról is, hogy **Worthampton** városában is tartott **Shrubsole** felolvasást, mely után **Széll Kálmán** miniszterelnökhöz meleghangú táviratot küldöttek. E táviratra **Széll Kálmán** igen szívélyesen válaszolt és biztosította az angolokat Magyarország állandó rokonérzéséről.

Az angolok köszönete

Az itt járt angol turisták angol nyelvű iratban köszönték meg az E. K. E.-nek fáradozásait, melylyel utjukat megkönnyíteni igyekezett. Az angol nyelvű köszönő irat a következőleg hangzik:

Kolozsvár, Szeptember 8. 1901.

The undersigned members of a party of English travellers visiting Hungary on a tour planned of Arranged by Miss Tagart desire to express to Mr. Dezső Radnóti, the Secretary of the Transylvanian Carpathian Club their strong sense of the great kindness and attention he has shown them during their stay at Budapest of journey to Kolozsvár and especially their visits on the way to Arad, Déva, Vajda-Hunyad, Gyalár, Torda, Torda-Hasadék, of Toroczko, the excellent arrangement made for their comfort this unfailing goodtemper and cheerfulnes. They will long remember these enjoyable days of they thank Mr. Radnóti for his exertions most sincerely. They have subscribed for the purchase of a travelling case, which they beg him to accept as a small souvenir

Margaret Lucy Tagart, London.
Co. W. Tagart, Bath, England.
W. T. Shrubsole London, England.
Gardner Reston, Hastings.
Thomas Dunkerley Comber, Co. Down, Ireland.

W. Harrison, Stalybridge, England.
E. L. Lister, Humpstrad, London.
Jonist Marshall, London.
Mary Fretwell, Glanthen.
Caroline Jesehemacher, London, England.

Elisabeth J. Spencer, Southampton.
S. Jane Palbot, Wlakoobrook, Kidderminster.
Eva C. H. Allwork, East Grenstead.
Alle N. Junnell, Lewen-Sussep.
Constance Hunnel, Lewes.
Naac S. Listu, Hampstead, London.
E. Ceredig Jones, Bradford, Yorkshire.
Tho. P. Spedding, Rochdale, Lancashire.
N. J. Daves, Belfast, Ireland.
Emil A. Greaves D. C. L. Canterbury.
I. B. Broudik, Bridnales.
Janny M. Mussis, Newport Joles of Wight.

Ellen M. Laurence, London.
Edgar Solly Anthony, Poole, Dorset.
John Holt Jodmanen Lancashire.
Joabel Cooper-Dacien Rome.

Jhos Hoard, Middlesbrough.
Wilfrid S. Taylor, London.
H. Blessley, Portsmouth.
Chas. A. Ginevez, Sutton, Surrey.

KÖNYVESHÁZ.

A szász Kárpát-egyesület évkönyve. (Jahrbuch des siebenbürgischen Karpathenvereins XXI. Jahrgang 1901. Mit fünf Lichtdruckbildern des Beilage Landenpreis 5 Kronen. Hermannstadt(?) 1901. I—58. és I—XXIII.)

A délkeleti határhegység hozzáférhetővé tétele érdekében működő társ-egyesület idei Évkönyve most jelent meg szép műmellékletekkel. **Thais Victor** szebenvárosi főjegyző fényképfelvételei után készültek az igazán szép fénynyomatú műmellékletek, melyek közül egy a **Surult** szemlélteti a Tartarin csucsról, négy pedig a Kereszténysziget fenyveseiben évről-évre nagyobb látogatottságnak örvendő „Hohe Rinne“ nevű climaticus telpet és környékéről a Cibinszoros, Oncest-et és az út menti forrást mutatja be.

Az Évkönyvet három szakszerű dolgozat és egy necrolog nyitja meg. Utóbbi **Conradt Károly** dr.-nak, az egyesület első elnökének és a „Hohe Rinne“ tervezőjének hasznos munkásságát méltatja. **Hauszmann Vilmos** a Barcaság három jellemző madarát u. m. a **Buteo desertorum**, a **Bucltyes flanus** és **Pocile berealis**, vagyis **alpestris** fajokat ismerteti az ott honos harkályfajokkal együtt.

Lewitzky József a vasgyáráról ismeretes hunyadmegyei Kudzsir mellett emelkedő őskori várat írja le. **Kolbe József** főhadnagy a Királykő pyramisa alatt 1900 m. magasságban megnyíló dolina kikutatásának kísérleteit írja le. A bedobált kövek koppanásai után, pár száz méternyi mélyre becsülhető és szerző feltevése szerint, a Királykő meredélye alatt ismeretes Ördögmalomhoz csatlakozó dolina kikutatása csak 70 méter mélységig sikerült, mert a vállalkozó elszántsága daczára, segítő társ nélkül tovább nem mehetett. Egyelőre kijelölte az idáig nehezen megkapható dolina kutszerű nyílását, a melyet a menedékháztól 40 percz alatt érhetünk el.

A vidéki körök közül a brassói és szeben-i osztály tevékenysége mutat fel elismerésreméltó sikereket. A „Kárpát-Múzeum“ örvendtes gyarapodást mutat s a múzeumok és könyvtárak főfelügyelőségétől nyert 1000 korona segítséggel a magyar szobát is berendezték. Nagy örömmel emlékeznek meg **Krammerer Ernő** országgyűlési képviselőnek, a múzeum főfelügyelősége nevében tett látogatásáról.

Igen kedvező képet nyújt az egyesület pénztári forgalma is. A 7519 korona bevételből 934 korona pénzmaradványt hoztak át 1901-re. Az Évkönyvre 2101 koronát költöttek s a fiókegyleteket 2800 korona segélybe részesítették. Ezenkívül még külön Múzeumalapjuk is van, mely 11,910 koronával záródott 1899-ban s majdnem 5000 korona emelkedést mutatott 1900-ban az 1000 korona államszegély beleszámításával. A pénzvagyon 13,388 koronára emelkedett a gyűjtemények értékén felül.

T. G.